פולע טאבעלע פון דער מלוכה-לאטעריע — זעה 9 זייט

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראָשען

היינט 10 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

№ 232 | Łódź, Czwartek 8 października 1931 r. | נייַנטער יאהרגאנג | לאדז, דאנערשטאג כ"ז תשרי תרצ"ב | № 232

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

דייטשע רעגירונג אין דימיסיע

ברינינג שאפט דעם נייעם קאבינעט

בערלין, 7. (ספ. טעל.) אויף דער היינטיגער זיצונג פון מיניסטאָריען־ראַט איז בעשלאָסען געוואָרען, אַז די גאַנצע רעגירונג זאָל זיך אָפּגעבען אין דימיסיע.

באַלד נאָך דער זיצונג איז דער קאַנצלער אַוועק צום פרעזידענט הינדענבורג.

דער פרעזידענט הינדענבורג האָט אָנגענומען די דעמיסיע פון קאַבינעט און בעאויפטראַגט דעם געוועזענעם קאַנצלער ברינינג צו בילדען די נייע רעגירונג.

ברינינג האָט די מיסיע אָנגענומען.

דער קאַנצלער האָט אַדורכגעפיהרט קאָנפערענצען מיט אַ גאַנצע רייה פערזענליכקייטען וואָס ווערען פאָרגעזעהען אין נייעם קאַבינעט.

נאָכ'ן פונאַנדערלאָזען דעם ענגלישען פאַרלאַמענט

דער קעניג בעשטימט נייע וואַהלען אויפ'ן 27. אָקטאָבער

לאָנדאָן, 7. (טו). דורך אַ דעקלאַראַציע פון קעניג איז היינט פונאַנדערגעלאָזען געוואָרען דער ענגלישער פאַרלאַמענט, אין דער דעקלאַראַציע ווערט צווישען אַנדערען געזאָגט, אַז די בעציהונגען פון ענגלאַנד צו די איבעריגע מלוכות וועט ווייטער בלייבען די יבעסטע. דער קעניג דריקט אויך אויס די האָפנונג, אַז די ענגליש־אינדישע קאָנפערענץ וועט זיך ערפאָלגרייך ענדיגען.

די נייע וואַהלען זענען בעשטימט געוואָרען אויפ'ן 27־טען אָקטאָבער.

צום רעגירונגס-קריזיס אין דייטשלאנד

אויסען-מיניסטער קורציוס

רייכסקאנצלער ברינינג

ד"ר דינגעלדיי (פאָלקספארטיי)

פערוואונדעטע און אַרעסטירטע

בעת אַ אַרבייטסלאָזע-דעמאָנסטראַציע אין מאַנטשעסטער

לאָנדאָן, 7. (טו) אין מאַנטשעסטער זענען היינט נאָכמיטאָג פאָרגעקומען ערנסטע צוזאַמענשטויסען צווישען פאָליציי און אַרבייטסלאָזע. וועל־כע האָבען געוואָלט איינאָרדנען אַ דעמאָנסטראַציע, אַ רייה אַרבייטער זענען פערוואונדעט און אַרעסטירט געוואָרען.

פרויען-דעפּוטאַטען פון ב.ב.

צו דער אוקראַאינישער דעפּוטאַטין רודניצקאַ.

וואַרשאָ, 7. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט). די דעפּוטאַטינס און סענאַטאָרינס פון ב.ב.־קלוב האָבען אַוועקגעשיקט אַ שאַרפען בריף צו די אוקראַאינישע דעפּוטאַטין רודניצקאַ, וועל־כע ענטוויקעלט לעצטענס אַ ברייטע טעטיגקייט אויף דעם אינטערנאַציאָנאַלען געביט, בעזונדערס אין גענף. דער בריף ענדיגט זיך מיט פאָלגענדע ווער־טער:

האָבענדיג געגוגענדע בעווייזען, אַז ס'איז נאָך הענט דער מאָמענט פון אַ פולשטענדיגען פרידלי־כען צוזאַמענלעבען פון אונזערע ברידער־פעלקער, ווילען מיר שטרעבען צו אַ צוזאַמענאַרבייט מיט די אוקראַאינישע פרויען, מיר ווילען אָבער אויסשליסען פון דער דאָזיגער אַרבייט, די וועלכע טוען אַנ' אַרבייט אַזוי ווי איהר, די אַרבייט קען ברענגען צו אומוואַרפען דעם בנין פון אונזער בשותפות־דיגער פריינהייט.

געפאהר פון צוואנג-זונטאג-רוה אין אויסטראַליען

מעלבורן (יט"א) אין רעזולטאט פון א סיסטעמאטישער אנטי־יודישער קאמפאניע, וואָס איז געפיהרט געוואָרען דורך א טייל פון דער אויסטראַ־לישער פרעסע, איז אין פארלאמענט פון שטאט וויקטאָריא אריינגעטראָגען געוואָרען א געזעץ־פראָיעקט וועגען צוואנג־זונטאָג־רוה, וואָס וועט וואהרשיינליך אין קורצען אָנגענומען ווערען.

די סיים-קאָמיסיעס ביי דער אַרבייט

העכערן דעם הכנסה-שטייער. — נישט דערלאָזען קיין יוגענדליכע און פרויען צו דער אַרבייט. — דעפיציט אין מלוכה-בודזשעט

וואַרשאָ, 7. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט). היינט איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער פינאַנץ־קאָמיסיע ביים סיים. ס'האָט גענו־מען אַ וואָרט דער וויצע־מיניסטער זאַוואַדזקי, וועל־כער האָט בעגרינדעט דעם געזעץ־פראָיעקט וועגען העכערען דעם הכנסה־שטייער, דער וויצע־מיניסטער האָט ערקלערט, אַז אינגיכען וועט פערקלענערט ווע־רען דער אומזאַץ־שטייער ביז 1 פראָצענט, דערי־בער מוז די רעגירונג דעקען די סומע וואָס גועט פעהלען מיט'ן הכנסה־שטייער.

געגען דעם דאָזיגען געזעץ־פראָיעקט זענען אַר־ויסגעטרעטען פאָרשטעהער פון דער גאַנצער אָפּאָזי־ציע, די ענדעקעס האָבען פערלאַנגט אַז דער פראָ־יעקט זאָל בעטראַכט ווערען טיילווייז און נישט מיט אַמאָל.

דעפ. זאַרעמבאָ (פ.פ.ס.) איז שאַרף אַרויסגע־טרעטען געגען העכערען דעם הכנסה־ שטייער, ערקלערענדיג אַז דאָס איז אַ נייע לאַסט פאַר דער אָרימער בעפעלקערונג.

דעפ. ראָטענשטרייך (יוד. „קאָלאָ") האָט געהאַל־טען אַ רעדע, אונטערשטרייכענדיג די פעראָרימונג און רואין פון יודישען הענדלער און האַנדווערקער.

וואַרשאָ, 7. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספאָנדענט). היינט איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער קאָמיסיע פאַר אַרבייטס־שוץ, ס'איז בעטראַכט געוואָרען דער פראָיעקט וועגען פערוועהרען די אַר־בייט פון פרויען און יוגענדליכע און פערבייטען זיי מיט פאַמיליען־פאָטערס.

די פאָרשטעהער פון פ.פ.ס. זענען אַרויסגעטרעטע געגען דעם פראָיעקט ערקלערענדיג אַז דאָס איז אַנ'אַטענטאַט אויף די יוגענדליכע, וועלכע מען וויל בעזייטיגען פון דער אַרבייט. נישט אויף דעם וועג קען מען פערקלענערען די אַרבייטסלאָזיגקייט. אויך די פאָרשטעהער פון נ.פ.ר. זענען אַרויסגעטרעטע געגען דעם פראָיעקט, דער פראָיעקט איז אָנגענומען געוואָרען מיט אַ מעהרהייט פון 11 שטימען.

וואַרשאָ, 7. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספאָנדענט). אויף דער זיצונג פון דער יורידי־שער קאָמיסיע איז בעשלאָסען געוואָרען אָפּצושאַ־פען די קרייז - געריכטען אין מלאַווא און ביאַלאַ־פאָדאָלסקאַ.

ס'איז אויך בעשלאָסען געוואָרען אַז די פאָלקס־צעהלונג זאָל פאָרקומען דעם 9־טען דעצעמבער דאַן זאָלען פאָלקסצעהלונגען פאָרקומען יעדע צעהן יאָהר.

וואַרשאָ, 7. (פאַט). אויף דער היינטיגער זיצונג פון דער בודזשעט־קאָמיסיע ביים סיים האָט גענומען אַ וואָרט דער פינאַנץ־מיניסטער יאַן פיל־סודסקי. דער מיניסטער האָט פעסטגעשטעלט אַז דער דעפיציט אין בודזשעט פאַר'ן חודש סעפּ־טעמבער בעטרעפט 8 און אַ האַלב מיליאָן זלאָטעס־פאַר די 6 חדשים פון בודזשעט־יאָהר בעטרעפט דער דעפיציט 64 מיליאָן זל. די אָפּשפּאָרונגען וועט מען ערשט פיהלען אין די איצטיגע חדשים.

Dr.
Gyula Krausz
OKULISTA
צוריקגעקעהרט
86 פיעטריקאווער 86

DR. MED.
RACHELA LEWI
ספעצ. קינדער-קראנקהייטען
זשעראמסקיעגא (פאנסקא) 24
טעלעפאָן 72-142
צוריקגעקומען!

צו דער עפענטליכקייט!

דעם ה' שמעון ליטמאַן, וועלכער איז יעצטיגער רעפרעזענטאנט פון עקספ. דאנציגער, וועלכער האָט פערשפרייט אויף מיר א פאלשע בעשולדיגונג, אין וועלכען איך האָב בכלל קיין שום אהנונג נישט, פאָדער איך אויף, אז ער זאָל די בעשולדיגונג צוריקציהען, אין געגענפאל וועל איך זיין געצוואונגען אנצונעהמען די שטרענגסטע מיט־לען איהם צוצוציהען צו דער פעראנטוואָרטליכקייט.

דוד ראזענוואַלד.

6782

בעקאַנטמאַכונג.

די פערוואַלטונג פון 1. ביר=האַלע=בעזיצער=פעראיין אין לאדז, סטארי רינעק 10 מאכט בעקאנט אלע ביר־האלען בעזיצער, אזוי ווי עס האָט זיך בעוויזען א קאָמוניקאט אין „נייעם פאלקסבלאט" און „לאָדזער טאגעבלאט" וועגען דעם ניי־געגרינדעטען ביר־האלע־פעראיין, דעריבער זאָלען אלע מיטגלידער, נישט־מיטגלידער, ביר־האלע־בעזיצער זיך גאָרנישט שרעקען פאר די סטראשונקעס פון די ה"ה רעס=טאראטאָרען, דען אונזער ניי־געגרינדעטער פעראיין וועט זיין ביכולת צו שאפען פאר די מיטגלידער אלע נויטיגע זאכען.

בעמערקונג: צו דער נאָהענטסטער זיצונג ווערען געבעטען אלע מיטגלידער און נישט־מיטגלידער פון ביר־האלע־בעזיצער, וואָס עס וועט ווערען פערעפענטליכט אין דער פרעסע, מאסענווייז צו קומען.

די פערוואַלטונג.

אונזערע טייערע קאלעגען און פערוואלטונגס־מיטגלידער

מיכאל, שמאי און וואלף ציגלער

צוליב'ן טויט פון זייער אונפערגעסליכער

מוטער נ"ע

דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל.

זאָלען זיי אין זייער ווייטערדיגער ארבייט לטובת דער יודישער יוגענד א טרייסט געפונען.

זאל איהר די ערד גרינג זיין!

די פערוואלטונג פון יוד. ספארט-פעראיין „הכח" אין לאדז.

6772

דאס יודישע „קאלא" אין סיים

דריקט נישט אויס די שטימונג פון די יודישע מאסען

אזא רעזאלוציע האט אנגענומען דער ציוניסטישער צ. ק.

ווארשא, 7. (יט"א טעלעגראפיש).

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון ציוניסטישען צ.ק. איז בעשלאסען געווארן צוזאמענצורופען דעם 10-טען לאנד-צוזאמענפאהר פון די ציוניסטען אין פוילען אויפ'ן 6., 7. און 8. דעצעמבער ד.י. דער צוזאמענפאהר וועט פארקומען אין ביאליסטאק. די פארבערייטונג איז אין פולען גאנג.

אויף דער זעלבער זיצונג איז אויך בעשלאסען געווארן צו פינאנסירען די ערשטע יודישע גרופע פון מיטעלשטאנד, וואס פאהרט פון פוילען קיין ארץ-ישראל.

ס'איז אויך בעהאנדעלט געווארן די איצטיגע לאגע פון די יודען אין פוילען און די פאליטיק פון יודישען „קאלא" אין סיים. בײַ דער דיסקוסיע ארום דער פראגע, איז געקומען צום אויסדרוק די מיינונג, אז דאס „קאלא" דריקט נישט אויס די שטימונגען פון די יודישע מאסען אין פוילען. אין דעם זין איז אנגענומען געווארן אנ׳ענ שפּעציעלע רעזאל ציע.

לארד רידינג אין פאריז

פראנקרייך וועט העלפען ענגלאנד צו סטאביליזירען דעם פונט.

פאריז, 7, (ספ. טעל.)! דער ענגלישער אויסערן-מיניסטער לארד רידינג, וועלכער ווײַלט אין פאריז, האט נעכטען אפגעהאלטען א קורצע קאנפערענץ מיט'ן פרעמיער לאוואל.

ווי די צייטונגען שרייבען רעדט מען אויף די קאנפערענצען וועגען סטאביליזירען דעם ענגלישען פונט מיט דער הילף פון פראנצויזיש-אמעריקאנישע קרעדיטען.

די צייטונגען טיילען ווייטער מיט, אז דער פרעמיער לאוואל און דער פינאנץ-מיניסטער פלאנדען האבען ערקלערט, אז פראנקרייך איז גרייט צו קומען צו הילף ענגלאנד, זי איז אבער געגען צונויפרופען אנ׳אינטערנאציאנאלע קאנפערענץ וועגען גאלד און וועגען איינפיהרען אנ׳אינטערנאציאנאלע וואלוטע.

פעראָרדנונג וועגען מיליטער-שטייער

ווער דארף צאהלען און ווער נישט

ווארשא, 7 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט איז פערעפענטליכט געווארן די פעראָרדנונג פון מיניסטארען-ראט וועגען מיליטער-שטייער.

דעם שטייער וועלען צאהלען: אלע וואס זענען צוגערעכענט צום רעזערוו, די קאטעגאריעס „צ", „ד" און „ע", אלע וועלכע האבען געדינט ווייניגער ווי 5 חדשים און זענען פון פולק בעפרייט געווארן.

בעפרייט פון שטייער זענען: אזעלכע ארימע און קאליקעס, וואס צאהלען נישט קיין הכנסה שטייער, די וועלכע זענען פרייוויליג אריינגעטרעטען אין מיליטער, ארבייטסלאזע, וואס האבען לעגיטימאציעס פון „פופ". אויך די וואס געהען אויף איבונגען זענען אין געגעבענעם יאהר בעפרייט פון שטייער.

דער שטייער בעטרעפט 2 פראצענט פון דער יעהרליכער הכנסה.

כינעזיש-יאפאנישער קאנפליקט פערשארפט זיך

יאפאן פראטעסטירט געגען באָיקאטירען איהרע סחורות

לאנדאן, 7. (ספ. טעל.) פון שאנכיי מעלדעט מען, אז דער כינעזיש-יאפאנישער קאנפליקט פערשארפט זיך מיט יעדען טאג. אלס ענטפער אויף דער יאפאנישער פלאט-דעמאנסטראציע האט מען מאביליזירט די כינעזישע כוחות וואס געפינען זיך ביים טייך יאנטסע.

אין די כינעזישע רעגירונגס-קרייזען האט מען מורא פאר א בלאקאדע פון די כינעזישע פארטען דורכ'ן יאפאנישען פלאט.

אין נאנקין איז צוגעשטעלט געווארן א שארפע יאפאנישע נאטע, אין וועלכער די יאפאנישע רעגירונג פראטעסטירט געגען דעם באיקאט פון יאפאנישע סחורות אין כינא און פערלאנגט ארויסצוגעבען שארפע פעראָרדנונגען געגען באיקאט.

אין צוזאמענהאנג מיט דער פערשארפטער לאגע אין מאנדזשוריען האלט מען, אז אויפ'ן 14 אקטאבער וועט צונויפגערופען ווערען א ספעציעלע זיצונג פון פעלקער-ליגע ראט, דער ראט וועט זיך פערנעהמען אויסשליסליך מיט'ן יאפאניש-כינעזישען קאנפליקט.

שרעקליכער זעלבסטמארד פון א יודישען סטודענט

ווארשא, 7. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). דער פאסאזשיר-צוג ווארשא—לעמבערג האט נעבען וואווער איבערגעפאהרען א יונגער מאן, וועלכער האט זיך אליין ארונטערגעווארפען אונטער'ן צוג, ווען מ'האט דעם זעלבסטמערדער ארויסגענומען פון אונטער די רעדער, איז ער שוין געווען טויט, ווי ס'האט זיך ארויסגעשטעלט איז דאס דער 25-יעהריגער יודישער סטודענט פון ווארשעווער אוניווערזיטעט הערש גארבאר, א זוהן פון א ווארשעווער סוחר אויף נאלעווקעס. די סיבה פון זעלבסטמארד איז אנ׳אומגליקליכע ליבע.

גאלד-רובל — געפאלען

ענגלישער פונט — שטארקער

ניו-יארק, 7. (ספ. טעל.) אויף דער נעכטיגער בערזע האט זיך דער קורס פון ענגלישען פונט געהויבען. מ'האט געצאהלט 3 דאלאר 93,5 צענט.

ווארשא, 7. (טעלעפאניש). די שפּקולאציע מיט גאלד-רובעל האט זיך געענדיגט, קיינער האט זיך מיט איהם אויף דער היינטיגער בערזע נישט מעהר אינטערעסירט. מ'האט געקענט קויפען א גאלד-רובעל פאר 5 זל. מיט 7 גראשען.

שטרייק פון דאנציגער פארט-ארבייטער

דאנציג. (7. (טו) דער שטרייק פון די דאנציגער פארט - טראנספארט - ארבייטער האט זיך פערשארפט, ס'האנדעלט זיך וואס מ'וויל רעדוצירען דעם לוין פון די ארבייטער.

געכאפט אין פוילען אנ'אנטייל-נעהמער אין אטענטאט

אויפ'ן שנעל-צוג אין בודאפעשט

ווארשא, 7 (טעלעפאניש) די פוילישע פאליציי האט אין זאוויערטשע ארעסטירט אנ'אונגארישען אונטערטאן מיט'ן נאמען קישעלי לאראס, ער איז ביז איצט געזעסען אין דער קעלצער טורמע, היינט איז קיין פוילען געקומען אנ'אויסער-קאמיסאר פון דער בודאפעשטער פאליציי, וועלכער האט אויסגעפארשט דעם ארעסטירטען. ער האט געגעבען זעהר נעבעלהאפטע ערקלערונגען, אזוי אז ס'איז פערהאן א חשד, אז דאס איז איינער פון די אנטיילנעהמער אין אטענטאט אויפ'ן צוג אין בודאפעשט.

אזוי ווי צווישען פוילען און אונגארן איז נישט פערהאן קיין אפמאך וועגען ארויסגעבען פערברעכער, וועט לאיאס צוגעשטעלט ווערען צו דער גרעניץ.

פרוי בראַעסקו

האט זיך אראפגעלאזט אויף א פאל-שירם פון 6000 מעטער הויך

כדאי נישט צו קרענקען...

קראנקען-קאסע אפעלירט צו די פערזיכערטע

ווארשא, 7 (טעלעפאניש) די צענטראלע פערוואלטונג פון די קראנקען-קאסע וועט אין דער נאהענטסטער צייט ארויסגעבען אנ'אויפרוף צו אלע פערזיכערטע. אין אויפרוף וועט אפעלירט ווערען צו זיין פארזיכטיג ביים נעהמען געלדער ביים קראנק זיין, נישט מיסברויכען מיט דעם געלד א. א. וו.

ס'וואלט אפשר כדאי געווען איינגאנצען נישט צו קרענקען...

Dr. med. J. LUBICZ

כירורג-ארטאפעד

פאלודניאווא 9. טעל. 17-183

צוריקגעקעהרט

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער

אייגענע פראצעדור פון וועטליכע ארטאפעדישע אפאראטען ווי: הקלארקעס אויף פ'אספוסען, קינסטליכע הענד און פיס, גארסעטען א. ז. וו.

נעמט אן פון 2.30 ביז 4 30 נאכמיטאג.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע

אנדזשעיא 5, טעל. 40-159

נעמט אן פון 8–11 און פון 5–9 אוו.

זונטאג און יום-טוב פון 9–1 פארמ.

בעזונדערע ווארטע-זאל פאר פרויען.

Lekarz-Dentysta

StGELBERG

Zawadzka 14, tel. 108-33

צוריקגעקעהרט.

נעהמט אן פון 10–2 און פון 4–7 אוונד.

אויטאגענישע שווייסונגען

מעטאל-בעארבייטונגען

שלאסעריי-ארבייטען

מאשינען - טיילען

פיהרט אויס ביליג

J. REDER, Łódź

קאנסטאנטינער 11/13

(רוג זאכאדניא)

ENGLISH

פראנפעננער און פארטגעשריטענע. קאנווערסאציע, ליטעראטור

צו צוגענגליכע פרייזען

ערטײלט א פעהיגער פעדאג. — אדרעסען אין אדמיניסטר. פאר „Mir"

טריקא-נייהערינס

צו געוועהנליכע מאשינען

קענען זיך מעלדען

שרודמיעסקא 9

(פיהער ציגעל-גאס 24)

אין דער טריקא-פאבריק.

געהיימע בעראטונגען אין „ווייסען הויז"

ווי אזוי וויל אמעריקע ראטעווען זיך און אויך אייראפע

וואשינגטאן, 7 (ספ. טעל.) די קאנפערענץ צווישען דעם פרעזידענט הובער און די פארשטעהער פון די דעמאקראטען און רעפובליקאנער, וועלכע איז ערווארט געווארן מיט אזא געוואלדיגער שפאנונג, האט זיך אנגעהויבען נעכטען 9 אין אוונד.

אין ווייסען הויז זענען זיך צונויפגעקומען די בעדייטענדסטע פארשטעהער פון ביידע ריכטונגען, ס'איז אויך אנוועזענד געווען דער פינאנץ-מיניסטער מעלאן, זיין פערטרעטער מילס און דער פרעזידענט פון פעדעראל-רעזערוו-באנק.

פאר'ן צוטרעטען צו דער בעראטונג האט דער פרעזידענט הובער אויפגעפאדערט אלע אנוועזענדע צו האלטען דעם רעזולטאט בסוד, דאגעגען וועט דער פרעזידענט פערעפענטליכען וועגען דער בעראטונג זיינס אנ'ערקלערונג

נישט קוקענדיג דערויף האבען די זשורנאליסטען בעוועזט אלע טירען אין ארויסגאנג, בעמיהענדיג זיך צו דערוויסען עפיס וועגען דער בעראטונג.

די בעראטונגען האבען זיך געענדיגט א 6 זייגער אין דערפריה.

די זשורנאליסטען האט זיך דאך איינגעגעבען צו דערוויסען, אז אויף דער קאנפערענץ האט מען נישט גערעדט וועגען העכערען די שטייערען און נישט וועגען דער פראגע פון די דייטשע קורץ-טערמינינע הלואות.

ס'איז געקומען צו א פערשטענדיגונג וועגען שאפען א פריוואטען באנק-קאנסארציום מיט א קאפיטאל פון 500 מיליאן דאלאר, די דאזיגע באנק זאל געבען קרעדיטען אין די פאלען ווען די מלוכה-בענק קענען קיין קרעדיט נישט געבען. מען איז אויך געקומען צו א הסכם, אז דער פרעזידענט זאל וועגען דער דאזיגער פראגע קאנפערירען מיט'ן פראנצויזישען פרעמיער לאוואל.

די בעמיהונגען פון הובער'ן, אז אויף דער קאנפערענץ זאלען ארומגערעדט ווערען ווירטשאפטליכע פראגען פון אייראפע און ער זאל אין די פראגען בעקומען די ברייטסטע פולמאכטען, האבען זיך נישט איינגעגעבען.

ניו-יארק, 7 (ספ. טעל.) די אמעריקאנער רעגירונג מאכט אפהענגיג דאס פערלענגערען דעם מאראטאריום פון פאלגענדע פונקטען: 1) די דייטש-פראנצויזישע דערנעהנטערונג זאל אנגענומען קלארע פארמען; 2) פראנקרייך דארף געבען דייטשלאנד פינאנציעלע הילף; 3) די דייטשען דארפען זיך אפזאגען פון דער אקציע אפצונעהמען בײַ פוילען פאמערן; 4) די דייטשען דארפען נישט פערגרעסערע זייער קריגס-פלאט; 5) די ענטוויקלונג פון די דייטשע מיליטער-ארגאניזאציעס דארף אפגעשטעלט ווערען; 6) די קרעדיטען וואס די דייטשען וועלען בעקומען דארפען בעשטימט ווערן נאר אויף פראדוקטיווע צוועקען; 7) ס'דארפען ארויסגעגעבען ווערען פעראָרדנונגען, וועלכע צילן באמת אפצושטעלען די בעוואפנונג; 8) די אויסגאבען אויף בעוואפנונג דארפען פערקלענערט ווערען.

פרעזידענט הובער

„צו זיינע גרויסע פלענער צו ראטעווען אייראפע.

שפּראַכען־קאַמף ביי יודען

גרויסער רעפעראַט פון חיים נחמן ביאַליק

פֿאַרנעכטען האָט דער דיכטער חיים נחמן ביאַליק געלעזען אַ רעפעראַט וועגען דעם שפּראַכען־קאַמף ביי יודען. דער רעפערענט האָט אַרויסגעוויזען אַ זעלטענע חריפות אין דער היסטאָרישער אָפּשאַצונג פון דער ענטוויקלונג פון די שפּראַכען ביי יודען, האָט אָפּעירירט מיט וואונדערשענע ביישפּילען און ענטציקט מיט דער שעהנער פאָרם פון זיין רעדע.

מיר קענען אָבער נישט מסכים זיין מיט די אויספיהרונגען פון חשוב׳ען גאַסט וועגען די פּערספּעקטיווען פון דער יודישער שפּראַך.

ביאַליק הויבט אָן זיין רעדע דערמיט, אַז אַלץ וואָס ער וועט רעדען וועט זיין אַ פאָרטזעצונג פון דעם, וואָס ער האָט אָנגעהויבען אין זיין ערשטען רעפעראַט.

אין דעם דאָזיגען רעפעראַט האָט ער געזאָגט, אַז דער ציוניזם דאַרף און קען זיין די צענטראַלע

די הערשענדע אידעע

אין אונזער לעבען, און מוז זיך פערוואַנדלען אין אַ לעבענס־שטייגער, ביים שיין פון דער דאָזיגער צענטראַלער אידעע דאַרפען זיך אָפּשפּיגלען אונזערע מעשים. דאָס אַבסטראַקטע אינ׳ם ציוניזם דאַרף בעקומען אַ לעבען, אַן אינהאַלט.

דערביי מאַכט דער רעפערענט פאָלגענדע בעמערקונג: איך האָב געהערט אַז סיי פון רעכטס, דאָס הייסט מצד דער „אגודה“ און סיי פון לינקס, פרעהט מען זיך צוליב מיינע ערקלערונגען, וואָס איך האָב געגעבען אין פּוילען, פון רעכטס פרעהט מען זיך וואָס איך בין אַ בעל־תשובה, און רופט די יודען צו

תורה און מצוות

פון לינקס ווידער פרעהט מען זיך צוליב דעם וואָס זיך קום איצט צו די מאַסען און רופט צו תורה און מצוות און די מאַסען קענען דאָס איצט נישט אויפנעהמען, איך וועל האָבען די געלעגענהייט גענוי צו פיהרען מיינע געדאַנקען און דאַן וועלען זיך ביידע צדדים אויפהערען צו פרעהען, איך וועל די שמחה פערשטערען.

אונזערע אידעען און פרינציפּען זאָגט ווייטער דער דיכטער, דאַרפען איבערגעשמאָלצען ווערען אין רעאַלע מטבעות. די אגדה מוז ווערען אַ הלכה, דאָס וואָס מיר רעדען, דאַרף פערוואַנדעלט ווערען אין מעשים.

אַלץ וואָס איז אין אונזער עבר לעבענספעהיג דאַרף געזייגט ווערען פאַר׳ן עתיד, עפּעס אַנדערש ווידער דאַרף רעמאַנטירט ווערען, איבערגעניטשעט ווערען, וואָס טויג נישט דאַרף אָפּגעוואָרפען ווערען און אויף דעם אָרט דאַרף געשאַפען ווערען נייעס.

איינס פון אונזערע גרעסטע ווערטען איז

די שפּראַך

און דאָ אונטערשיידען מיר קודם כל די נאַציאָנאַלע שפּראַך פון דער צווייטער שפּראַך די יודישע, אָדער בעסער געזאָגט, דאָס שפּראַך׳ל ווייל ס׳האָבען עקזיסטירט 4 יודישע שפּראַכען, וועלכע האָבען לענגער געלעבט ווי די איצטיגע יודישע.

שפּראַך איז דער גרעסטער נאַציאָנאַלער ווערט און דעריבער טאָר מען דאָס נישט לייכט נעהמען, ס׳דאַרף גענוי אויסגעפאָרשט ווערען וואָס איז דאָס פאַרא ערשיינונג ביי יודען, וועלכע האָבען אַ נאַציאָנאַלע שפּראַך אויף וועלכער קיינער רעדט נישט און דאָך איז זי די נאַציאָנאַלע שפּראַך פון אַלע דורות און פון אַלע טיילען פון יודענטום און ווייטער דאַרף אויסגעפאָרשט ווערען וואָס איז דאָס פאַרא פעהיגקייט פון פאָלק אויפצונעהמען פרעמדע שפּראַכען, זיי צו פערדרייען, איבערקאָכען, איבעראַרבייטען און זי מאַכען פאַר אַן׳אייגענע, און אויף דער געשאַפענער שפּראַך ווערען געשאַפען גרויסע נאַציאָנאַלע ווערטען אויף וועלכע מ׳ערציהט דאָס גאַנצע פאָלק. ווען מ׳נעהמט למשל די אַראַמאַאישע שפּראַך, אויף וועלכער ס׳איז געשאַפען געוואָרען דער תלמוד־בבלי־ירושלמי און די גאַנצע ליטעראַטור ביז דער צייט פון די גאונים, און נאָך דאַן ווען יודען האָבען אויפגעהערט צו רעדען אַראַמאַאיש, איבערגעוואַנדערט, און זיך איבערגעוואָרפען אויף אַנדערע שפּראַכען האָבען זיך נאָך אַלץ נאָכגעשלעפּט פערשידענע איבערבלייבענישען אויף דער אַראַמאַאישער שפּראַך, ווי: קדיש, כתובות, גיטין א.אַ.וו.

די פרעמדע שפּראַך איז געוואָרען א שטיק פון זייער עקזיסטענץ

נאָך מיט אַ לאַנגער צייט שפּעטער איז אָנגעשריבען געוואָרען, אמת אויף אַ פּסייד־אַראַמאַאיש, דער זוהר, דאַן האָבען יודען זיך בענוצט מיט אַראַביש און גריכיש, אויף וועלכע שפּראַכען ס׳זענען געשאַפען געוואָרען גאָר גרויסע נאַציאָנאַלע ווערטען, דאַן האָבען נאָך יודען גערעדט שפּאַניאָליש.

אַזוי אַז דער דואַליזם אין דער שפּראַך ביי יודען איז נישט קיין צופאַל דאָס איז אַ היסטאָרישע ערשיינונג, וועלכע בעגלייט דאָס פאָלק ביז׳ן היינטיגען טאָג.

דאָס האָט זיך גענומען דערפון, וואָס יודען האָבען געוואַנדערט און יעדעס מאָל מיטגענומען פון דעם אויסוואַנדערונגס־לאַנד אַ טייל פון דער שפּראַך וועלכע זיי האָבען איבערגעאַרבייט אויף אַן׳אייגענע יודישע שפּראַך, ס׳האָט איינער אַפילו אויסגערעכענט אַז ס׳זענען שוין געווען 16 יודישע שפּראַכען: נאָך איצט זענען פעראַן עטליכע יודישע שפּראַכען און איינע טרייבט אַרויס די צווייטע.

ווער קען זיך דאָס פאָרשטעלען די שרעקליכע טראַגעדיע וואָס ברענגט מיט זיך דאָס איבערוואַנדערען פון אַ פאָלק. דעמאָלט ווען אַ פאָלק דאַרף זיך איבערוואַרפען פון איין שפּראַך אויף דער צווייטער מ׳ווערט פעראָרימט, צובראָכען, מ׳פערלירט אַלץ, וואָס מ׳האָט פערמאָגט. ביי אַזאַ גייסטיגע איבערוואַנדערונג פערלירט מען בוכשטעבליך אַלץ, ווייל שפּראַך איז נישט קיין כלי, אין וועלכען מ׳דאַרף אַריינלעגען דעם אינהאַלט, שפּראַך איז אַליין דער אינהאַלט.

שפּראַך איז דער גייסטיגער באָדען פון וואַנען ס׳וואַקסען די גייסטיגע שאַפונגען

מנהגים און זיטען ענדערען זיך, לעבענס־סיסטעמען ענדערען זיך, נאָר שפּראַך בלייבט. ס׳קען זיך ענדערען די טערמינען און ווערטער, אָבער זי בלייבט אייביג, די נאַציאָנאַלע שפּראַך פעראייביגט אַלע צייטען, אַלע סיסטעמען, אַלע פילאָזאָפיעס, אַלץ וואָס איז געטאָן געוואָרען אין פאָלק לאָזט איבער איהר חותם אויף דער שפּראַך, יעדער אידעע לאָזט איבער איהרע טערמינען אין דער שפּראַך.

חסידות, למשל, איז ביי יודען געווען אַ גרויסע בעוועגונג און אַ וועלט־אַנשויאונג. ס׳געהט איצט אַראָפּ פון דער סצענע אָבער ס׳בלייבען בעגריפען און ווערטער, זיי האָבען זיך אָפּגעשטעלט אין דער שפּראַך, און מאָדערנע שריפטשטעלער אָפּערירען מיט זיי און שאַפען גרויסע ווערק.

און ווען מען וויל אַרויסרייסען אַ שפּראַך פון דער פאָלקס־נשמה, און מ׳וויל איהר אָנוואַרפען אַנדערע שפּראַכען, פערלירט דאָס פאָלק מיטאַמאָל אַלץ, וואָס עס האָט פערמאָגט. אַזוי ווי ס׳איז שלעכט צו וואוינען און לעבען אין אַ פרעמד לאַנד, אַזוי איז ענג דעם גייסט אין אַ פרעמדער שפּראַך.

און דער דאָזיגער פּראָצעס האָט זיך ווידערהאָלט ביי יודען נישט איין מאָל, און דעריבער איז עס יעדעס מאָל אַ גרויסע טראַגעדיע, ווען יודען האָבען געמוזט, איבערוואַנדערענדיג, איבערגעהען פון שפּראַך צו שפּראַך.

מ׳דאַרף גענוי אויספאָרשען, ווי אַזוי איז דאָס געקומען, וואָס יודען האָבען נישט גערעדט קיין העברעאיש און איבערגענומען אַנדערע שפּראַכען, וואָס זענען די סיבות דערפון? וואָס פאַרא מאָטיווען זענען געווען דערצו? וואָס פאַרא בעדינגונגען האָבען געצוואונגען דערצו? אויב יודען האָבען אויך אין די אַלטע צייטען גערעדט אויף צוויי שפּראַכען, צי זענען דעמאָלט אויך געווען אַזעלכע מחלוקת ווי איצט. קיינער האָט דאָס נישט אויסגעפאָרשט, נאָר ס׳קומען כסדר פאָר,

אונזיניגע פּאָלעמיקעס און מחלוקת׳ן

אונזער אויפגאַבע איז צו זיין אָביעקטיוו און מיר דאַרפען גענוי בודק זיין דעם ענין, מיר דאַרפען וויסען וואָס פאַרא שאָדען און וואָס פאַרא געווינסען מיר האָבען פון דואַליזם. פון דער אויספאָרשונג דאַרפען מיר אַרויסציהען די בעציהונג וואָס זאָל זיין אַ יסוד אויף ווייטער.

כדי גענוי צו אילוסטרירען די פערהעלטנישען, זאָגט דער רעדנער, וועל איך נעהמען נאָר איין היסטאָרישען משל ווי אַזוי יודען האָבען איבערגענומען און געשאַפען אַ פרעמדער שפּראַך. אַראַמעאיש איז אַ שוועסטער־שפּראַך פון העברעאיש. זיי האָבען דיזעלבע גראַמאַטיק, ביז היינט באָרגט זיך נאָך מאַנכעסמאָל העברעאיש פון אַראַמעאיש, עס זענען נאָך ביז היינט געבליבען ספרים אויף אַראַמעאיש (דניאל עזרה) וועלכע מ׳שעהמט זיך גאָר נישט אַריינצושטעלען אין דער ספרים־שראַנק.

די נאַציאָנאַלע שפּראַך איז די, אויף וועלכער דאָס פאָלק קען נישט אָנווייזען ווען זי האָט זיך געשאַפען און ווי אַזוי זי האָט זיך געשאַפען און ווען דאָס פאָלק האָט אָנגעהויבען אויף איהר צו רעדען.

טויזענד יאָהר האָבען יודען זיך געטראָגען מיט דער אַראַמעאישער שפּראַך, בעת דאָס איצטיגע יודיש איז אַלט אינגאַנצען ביז 500 יאָהר און 300 יאָהר איז עס געווען אַ דייטשער דיאַלעקט. דערנאָך ערשט ווען יודען זענען געקומען קיין פּוילען, האָבען זיי די שפּראַך געמאַכט אייגענאַרטיג און אָנגעהויבען צו רעדען אויף איהר.

אַראַמעאיש האָט אויך געהאַט פערשידענע דיאַלעקטען און אויף די דיאַלעקטען זענען געשאַפען געוואָרען גרויסע ווערטען, מיר זעהען איצט אויך, אויף אונזערע אויגען ווי אַזוי ס׳קומט דער

צוזאַמענשטויס צווישען דער פרעמדער שפּראַך מיט דער אייגענער

און ווען ס׳איז געקומען דער צוזאַמענשטויס צווישען אַראַמעאיש און אַראַביש און ס׳איז געווען די געפאַהר אַז אַראַמעאיש זאָל אונטערגעהן און דאָס וואָלט געוואָרען געפעהרליך פאַר אונזער קולטור האָט יבנו הקדוש צונויפגענומען אַלץ וואָס ער האָט געקענט און אַרויסגעגעבען די משנה אויף העברעאיש פאַר׳ן גאַנצען יודענטום. ראַטעווען האָט מען נאָר געקענט און מ׳קען נאָר מיט העברעאיש, ס׳זענען געווען פיל יודישע שפּראַכען, ס׳איז אַפילו געווען אַ פראַנצויזיש־יודיש, איטאַליעניש־יודיש, סיריש און אַזוי ווייטער, אויב אין יודיש זענען געווען בעדייטענדע ווערק אויף די פערשידענסטע טעמען, האָט מען זיי איבערגעזעצט אויף העברעאיש כדי זיי זאָלען בלייבען אויף אייביג. דיזעלבע אַנאַלאָגיע קען מען מאַכען צום היינטיגען יודיש, אַנשטאָט זיך אַרומצוקריגען דאַרף מען נעהמען סיי די נאַציאָנאַלע שפּראַך און סיי די יודישע פון היסטאָרישען שטאַנדפּונקט און נישט קאַפּריזווען, מ׳דאַרף נעהמען דאָס גוטע און נוצליכע פון יעדער שפּראַך און אויסנוצען פאַר דער נאַציאָנאַלער קולטור.

העברעאיש קומט אָבער דעם אויבענאַן, ווייל דאָס איז די שפּראַך וואָס דערהאַלט אונזער פערמעגען, אָדער אַז מען וויל, אונזער אָרימקייט. נאָר דורך איהר זענען מיר געבליבען ביי אונזערע גייסטיגע אוצרות.

אָבער אַלס אויסנאַהם

באין ברירה מוז מען זיך בענוצען מיט יודיש

און אַנדערע פרעמדע שפּראַכען, ווייל דאָס פאָלק האָט געשאַפען אויף די שפּראַכען פיל גייסטיגע שאַפונגען, אַ פאָלק מוז אויסנוצען אַלץ וואָס ווערט געשאַפען זיך צו קענען בעשיצען און וועהרען. די כוונה ביים שאַפען אויף יודיש איז אַ גוטע, אַן ערליכע, דאָס בעדייכערט אונז, דאָס אַלץ דאַרף אַנערקענט ווערען. ביי אונז דאַרף אָבער עקזיסטירען די שטענדיגע שטרעבונג צו מאַקסימום פון העברעאיש, ווייל פון דעם מאַקסימום וועט דאָך בלייבען אַ מינימום, באין ברירה מוז אויך גענומען ווערען פון יודיש, אָבער ס׳מוז באַלד איבערזעצט ווערען אויף העברעאיש, אַז ס׳זאָל בלייבען אין דער געשיכטע.

די געשיכטע האָט אויך בעוויזען, אַז יעדער קיבוץ וואָס האָט געוואָלט אָפּשאַפען העברעאיש איז אַליין אומגעקומען.

פון דעם אַלעם, וואָס איך האָב געזאָגט, וואָלט מען געקענט מאַכען אַ פּראָגראַם וואָס וואָלט געדינט אַלס יסוד פאַר אונזער ווייטערדיגער אַרבייט. מיר פיהרען דאָך אַ קאַמף אויף פיל פראָנטען און מיר מוזען זיך וועהרען, אמת, די שפּראַך־פראַגע שטייט אויף דער טאָג־אָרדנונג, אָבער זי וועט אין דער נאָהענטסטער צייט געלעגט ווערען.

דער פּסק אויף יודיש איז שוין אונטערגעשריבען

אויב מיר וועלען זיך פרעהען, אָדער וויינען, אָדער אַפילו זיך שבעה־זיצען. ס׳וועט גאָרנישט העלפען יודיש וועט אונטערגעהן, ס׳וועט געשעהן דערמיט דאָסזעלבע וואָס מיט אַראַמעאיש, מ׳דאַרף אָבער יודיש נישט קיין עוולה טון, מיר דאַרפען נישט דערנעהנטערען די מיתה פון יודיש.

ס׳איז אָבער אַ רשעות, אַ חוצפּה און פערברעכען ווען מען וואַגט צו בעקעמפען העברעאיש. יודיש בעהויכט העברעאיש מיט דער לעבעדיגקייט, דאָס העברעאישע האָט אַריינגעגעבען קדושה דער יודישער שפּראַך. זיי זענען געוואַקסען און געוואָרען אַ שטענדיגער זיווג, וועה וועט זיין ווען יודיש וועט זיך אָפּרייסען פון העברעאיש, זאָל אָבער העברעאיש נישט מקרב זיין די מיתה פון יודיש, וועלכע האָט רעכט זיך אויסצולעבען.

Dr. MAZUR
צוריקגעקעהרט

Dr. A. S. TENENBAUM
Piotrkowska 109
Tel. 220-25
צוריקגעקומען
וויכטיג פאַר לאָדז און פּראָווינץ!

מצבות פון 30 זל. אַן ביז צו די טייערסטע גראַניט דענקמאַלען פיהר איך אויס ביליג און סאָליד, אויף וואונש בעזוך איך די ב. קונדשאַפט אויך אין דער פּראָווינץ. קומט און איבערצייגט אייך!
מיט אכטונג פירמע „Granit“
לאָדז, פּאָמאָרסקאַ 39.

יודיש טעאַטער אין „פילהאַרמאָניע“
דירעקציע: א. בעזמאַן און ד. צעלמייסטער.
גאַסטראָלן פון דער בעליבטער סובּרעטין רעגינא צוקער
מיט׳ן אנטייל פון די וואַרש. סטאַר־אַרטיסטן: ל. יאַקובאָוויטש, ק. צימבאַליסט, א. קוריץ, ל. געטליכערמאַן, א. אייזענבערג, וו. אַמזעל.
שבת, ד. 10־טען אָקטאָבער, אָנהויב 4 נאָכמ. ווערט געשפּילט
פּאָזיציאָן צום לעצטן מאָל!
די שטאַרק אויסגענומענע פּיעסע, וועלכע ברענגט יעדען צושויער צו געלעכטער ביז טרעהרען
צו ביליגע פּרייזען פון 50 גר. ביז 2
פון כתרילאָווקע ביז ניו־יאָרק
אין 3 אַקטען מיט 20 נומ׳ געזאַנג און טענץ מיט רעגינא צוקער אין דער הויפּט־ראָל
שבת אָוונט, דעם 10/X און זונטאָג אָוונט, דעם 11/X, פּונקט 9.15 אַ זייגער
ווערט געשפּילט צום ערשטען מאָל מיט רעגינא צוקער
סענסאַציע! אַמוזירענד! פריילאַך, לעבעדיג און לוסטיג! סענסאַציע! אַמוזירענד!
אויב לאַכען, זאָל זיין געלאַכט! זאָל לאַכען דאָס לעבען!
זאָל לעבען דאָס לאַכען! רוסישע געזאַנגען! רוסישע טענץ!
אָוונט־פּרייזען פון 80 גר. אָן | בערעלע באַסיאַק | אָוונט־פּרייזען פון 80 גר. אָן
אין 3 אַקטען מיט געזאַנג און טענץ מיט רעגינא צוקער אין איהר קרוין־ראָל „בערעלע“
מאָנטאָג, דעם 12, פּונקט 9.15 אָוונט גרויסע פּאָפּולערע פאָרשטעלונג
פון 50 גראָשען אויפ׳ן פערלאַנג פון פּובליקום! די זעהר בעליבטע פּיעסע, וועלכע רופט אַרויס ביי יעדען איינעם גרויס צופרידענקייט
דאָס פערלוירענע גליק (בראַדיאַגאַ) אין 3 אַקטען מיט געזאַנג פון י. מאַרקאָוויטש
אין דער פּיעסע נעהמט אַנטייל דאָס 8־יעהריגע וואונדערקינד לאַלא אַמזעל.
... דער פאָרשטעלונג אַ מתנה דעם לעזער טעאַטער־עולם אַ גרויסער דיווערטיסמענט א. נ.:
אַ בוקעט בלומען אויסגעפיהרט דורכ׳ן גאַנצען אַנסאַמבל.

קלעפּסידרעס
צו זעהר ביליגע פּרייזען
נעהמט אָן די דרוקעריי פון
„נייעם פאָלקסבלאַט“
די קלעפּסידרעס ווערען אין משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט
און פונאַנדערגעקלעבט איבער דער שטאָט.

לאדז
8 אָקטאָבער 1931

„נײַער פאָלקסבלאַט"

לאדז.
8 אָקטאָבער 1931

שווערע טעג אין דייטשלאַנד

די לאַגע אין דייטשלאַנד האָט זיך פאַר די פאַר לעצטע טעג אַזוי פערשאַרפט, אַז זי קען אַנגערופען ווערען קאַטאַסטראָפאַל. עס איז שווער פאָר־צושטעלען זיך, ווי אַזוי דאָרט קען קומען אַ "בעסערונג.

קודם כל — די פינאַנציעלע לאַגע. דער בילאַנס פון דער רייכסבאַנק האָט בעוויזען פאַריגע וואָך, אַז דער גאָלד זאַפאַס האָט זיך שטאַרק פערקלענערט. די דייטשע מאַרק איז געדעקט מיט גאָלד אויף 31 פּראָצענט, אַנשטאַט די 40, וועלכע זי האָט געהאַט מיט אַ חודש צוריק. דאָס האָט אַרויסגערופען אַ פּאַניק. מען האָט אָנגעהויבען רעדען וועגען אינפלאַציע וועגען דעם, אַז דייטשלאַנד זאָל אויך פערלאָזען דעם גאָלד־אויסטויש אַזוי ווי ענגלאַנד. דאָס וואָלט אַפילו געווען גוט פאַר דער דייטשער אינדוסטריע, וועלכע וואָלט געקאָנט אָנהויבען פערקויפען איהרע סחורות צו ביליגע פרייזען. אָבער פאַר׳ן פאָלק און פאַר די אַרבייטער־מאַסען וואָלט עס געווען אַן אומגליק. די רעגירונג האָט בעשלאָסען אַרויסצוטרעטען געגען די קלאַנגען. בריגינג האָט אַרויסגעלאָזט אַ דעקרעט, לויט וועלכען עס ווערט פערבאָטען צו דרוקען אין דער פּרעסע דעם קורס פון וואַלוטע. מען האָט ווידער בעגרעניצט די מעגליכקייטען צו בעקומען וואַלוטע אין דייטשלאַנד. אַ גאַנצע רייה דעקרעטען קעמפען געגען אַרויסיהרען קאַפּיטאַלע פון לאַנד. בריגינג וויל נישט אָפּזאָגען זיך פון דעם גאָלד אויסטויש, ער וויל אויך נישט קיין אינפלאַציע. ווי לאַנג אָבער קען אָנהאַלטען די איצטיגע לאַגע? צי דערנעהנטערט זיך נישט דער באַנקראָט פון דער דייטשער מאַרק, ד. ה. פון דער דייטשער מלוכה?

אָבער נאָך שווערער איז געוואָרען די ווירטשאַפטליכע לאַגע אין דייטשלאַנד. די אָפּענזיווע פון די קאַפּיטאַליסטישע קרייזען געגען די אַרבייטער־שכירות, געגען דער סאָציאַלער געזעצגעבונג, מיט דער סאָציאַלער פערזיכערונג, שטיצע פון אַרבייטסלאָזע א. א. וו. האָט אָנגענומען אַ כאַראַקטער פון אַן אמת׳ער מלחמה.

די אינדוסטריעלער ווילען מיט אַלע מיטלען אַראָבדריקען דעם פּרייז פון זייערע סחורות, כדי זיי זאָלען קענען לייכטער קאָנקורירען אויף דעם וועלט־מאַרק. האָבען זיי בעשלאָסען די רעדוקציע פון די פּרייזען דורכצופיהרען אויפ׳ן חשבון פון די אַרבייטער. פאַריגע וואָך זענען זיי אַרויס מיט אַ מאַניפעסט וועגען דעם און לאַנג נישט געוואַרט — שוין אָנגעהויבען עס דורכצופיהרען אין לעבען. דאָרט וואו די אַרבייטער לאָזען זיך נישט מיט גוטען — ערקלערט מען לאָקאַוטען, מען ענטזאַגט טויזענדטערוויי, מען שליסט אונטערנעהמונגען, מען רעדוצירט די צאָהל אַרבייטער, מען פאָדערט, אַז די רעגירונג זאָל נעהמען אויף זיך די צאָהלונגען אין די קאַסעס פאַר אַרבייטסלאָזע א. א. וו. די אַרבייטער ענטפערען דערויף מיט שטרייקען, מיט סאַבאָטאַזש־אַקטען. אין די בערג פון בראַסטע האָבען זיי אויפגעריסען מיט דינאַמיט אַ מינע. דער קאַמף הויבט זיך ערשט אָן. און ער איז שווער צו זאָגען וואו די פערביטערטע אַרבייטער־מאַסען קענען זיך אָבשטעלען. די דייטשע סאָציאַליסטען און די פּראָפעסיאָנעלע פעראייגען האָבען אָנגענומען דעם קאַמף או עס שאַפט זיך אַן׳אַלגעמיינער פראָנט פון אַלע אַרבייטער־סינדיקאַטען צוזאַמען מיט די קריסטליכע געגען דעם אַנגריף פון די אינדוסטריעלער. אויב עס זאָל זיין אמת, ווי די לינקע פּרעסע בעהויפּטעט עס, אַז די דייטשע קאַפּיטאַליסטען האַנדלען לויט אַ געהיימען אָבמאַך מיט די פראַנצויזישע קאַפּיטאַליסטען, איז נישט אויסגעשלאָסען, אַז דער סאָציאַלער קאַמף זאָל האָבען אַן אָבקלאַנג אין אַנדערע לענדער.

דער שאַרפער סאָציאַל־ווירטשאַפטליכער קאָנפליקט האָט געהאַט אויך אַן אָבקלאַנג אין דער פּאָליטיק.

די שפּאַלטונג פון דער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי פערשאַרפט זיך. עס האָט זיך שוין געשאַפען אַ גאַנצע גרופּע לינקע סאָציאַל־דעמאָקראַטען, וועלכע האָבען געבילדעט אַ נייע אַרבייטער־פּאַרטיי; די פּאַרטיי וועט שטימען אין רייכסטאַג געגען בריגינגס קאַבינעט. אויב נאָך אַ פּאַר דעפּוטאַטען זאָלען אַרויסטרעטען פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטישער פּאַרטיי — וועט בריגינג, דעם 13. אָקטאָבער קיין מעהרהייט אין רייכסטאַג נישט האָבען. די היטלעריסטען האָבען אָנגעהויבען אַ שטאַרקע פּאָליטישע אַגיטאַציע און גרייטען זיך אָדער איבערצונעהמען אַליין די מאַכט נאָך בריגינגען אָדער אַריינצוטרעטען אין דער נעכסטער רעכטער רעגירונג. די פאָלקס־פּאַרטיי מיט איהר פיהרער דינגעלדיי איז אַריבער אין דער אָפּאָזיציע. נישט בעקומענדיג פון בריגינגען קיין בעפרידיגונג און קיין שטיצע אין דעם סאָציאַלען קאָנפליקט אין רוהר־געביט. אויף דער לעצטער קאַבינעט זיצונג זענען אַ טייל קאַבינעט מיטגלידער אַרויסגעטרעטען שאַרף געגען קורציוס פאַר זיין אַקציע אין זשענעווע — און זיין דימיסיע איז אָנגענומען געוואָרען.

די לאַגע איז אַזוי ערנסט, אַז עס איז שווער צו זאָגען וואָס בריגינג וועט טון און ווי אַזוי דער קריזיס וועט ווייטער ענטוויקלען זיך. דייטשלאַנד לעבט איבער שווערע טעג צוזאַמען מיט איהר איז בעטראָפען גאַנץ אייראָפּע.

א. ש.

די אומרוהיגקייט אין דער פּוילישער עפענטליכקייט

צוליב די געשפּרעכען וועגען פּוילישען קאָרידאָר

אויף דער פּאָליטישער טאָג אָרדנונג שטעהט ווידער די פראַגע וועגען פּוילישען קאָרידאָר, אַט די פראַגע, וועלכע לאָזט נישט רוהען די דייטשען און וואָס האָט פאַר פּוילען אַן׳אומגעהויער וויכטיגע, ברענענדיגע בעדייטונג. וועגען דער פראַגע איז, ווייזט אויס, גערעדט געוואָרען אין בערלין בעת׳ן בעזוך פון די פראַנצויזישע מיניסטאָרען, די פראַגע איז אַקטועל אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פאָרשטעהענדער רייזע פון פראַנצויזישען פּרעמיער לאַוואַל קיין וואַשינגטאָן, וועגען דעם ענין איז פאָרגעקומען אַ לאַנגע בעראַטונג צווישען פּרעזידענט הובער און דעם אַמעריקאַנער אויסערן־מיניסטער סטימסאָן.

דער פּוילישער אויסערן־מיניסטער זאַלעסקי האָט געפונען פאַר נויטיג צו געבען אַ בערוהיגענדע ערקלערונג. באַכ׳ן צוריקקומען פון פּאַריז האָט ער אין אַ געשפּרעך מיט דעם רעדאַקטאָר פון דער פּרעסע־אַגענטור „איסקרא" אויסגעדריקט זיין פערוואונדערונג צוליב דער שטעלונג פון דער פּוילישער פּרעסע אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם בעזוך פון די פראַנצויזען אין בערלין און מיט דער רייזע פון לאַוואַל׳ן קיין וואַשינגטאָן.

„עס וואונדערט מיך זעהר, האָט ער געזאָגט, וואָס אין דער פּוילישער פּרעסע, אויף וויפיל עס האַנדעלט זיך וועגען פּוילישע ענינים, האָבען זיך בעוויזען סמנים פון בעאונרוהיגונג אויף דער דאָזיגער טעמע, אונזערע צייטונגען האָבען דאָך געוואוסט, אַז איך האָב זיך געזעהען מיט די פראַנצויזישע מלוכה־מענער ד״ה ווּאָכען פאַר זייער אָפּפאָהרען קיין בערלין און אַז איך האָב דעמאָלט געהאַט די געלעגענהייט געזעגענען זיך מיט זיי צו פערשטענדיגען".

די פערוואונדערונג פון אויסערן־מיניסטער, האַלט די „גאַזעטאַ וואַרשאַווסקאַ", דאַרף אַליין אַרויסרופען פערוואונדערונג.

„איז דאָך, שרייבט די צייטונג אַלעמען בעקאַנט די ידיעה, וואָס איז אויפגעגעבען געוואָרען דורך דעם אָפיציעלען „טאַן", אַז דער אויסערן־מיניסטער סטימסאָן האָט אין אַ קאָנפערענץ מיט פּרעזידענט הובער וועגען דער פאָרשטעהענדער בעזוך פון לאַוואַל׳ן, ספּעציעל בעריהרט אַלס אַ פראַגע, וואָס איז געפעהרליך פאַר דעם אייראָפּעאישען שלום, די פראַגע וועגען פּוילישען קאָרידאָר, אָדער אויף פּויליש, גערעדט וועגען פּאָמערן. צי ווייסט הער זאַלעסקי וועגען דעם נישט? צי מיט זיין וויסען און הסכמה ווערט עס אַלס טעמע פון די וויכטיגע בעראַטונגען פון די איינפלוסרייכסטע מלוכות זיין די פראַגע וועגען אונזער פּאָמערן?

צי וואָלט נישט דער אויסערן־מיניסטער אָנשטאַט זיך צו וואונדערן אויף דער בעאונרוהיגונג פון דער פּוילישער פּרעסע געדאַרפט אין אַ העפליכען אָבער קאַטעגאָרישען טאָן מודיע צו זיין די רעגירונגען פון פראַנקרייך און פון די פעראייניגטע שטאַטען, אַז יעטוועדע דיסקוסיע וועגען די פּוילישע גרעניצען איז נישט דערלאָזבאַר?

די בעאונרוהיגונג פון דער פּוילישער פּרעסע איז נאָך מעהר בעגרינדעט, וואָס סיי די קאַמפּאַניע פון דער אויסלענדישער פּרעסע, סיי די ערקלערונג פון מיניסטער סטימסאָן זענען נישט קיין צופאַל, נאָר זיי בינדען זיך דירעקט מיט עקזיסטירענדע שטרעבונגען אין דער וועלט־פּאָליטיק, וואָס האָבען זייער מקור אין דער דייטשער רעוויזיאָניסטישער פּאָליטיק".

רעפּרעסיעס געגען פּאָלאַקען אין לעטלאַנד

די רעכט פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען

אין לעטלאַנד, אין דעם לאַנד, וואָס האָט זיך תמיד אויסגעצייכענט מיט טאָלעראַנטסטער בעציהונג צו די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען, קומען פאָר מאָדנע און אונפערשטענדליכע זאַכען. דאָרט זענען לעצטענס אָנגענומען געוואָרען רעפּרעסיעס געגען דער פּוילישער מינדערהייט: עס זענען געשלאָסען געוואָרען פּוילישע שולען, עס איז פערמאַכט געוואָרען די פּוילישע צייטונג, וואָס ערשיינט דאָרט, עס זענען ליקווידירט געוואָרען אַ רייה פּוילישע אָרגאַניזאַציעס אין לאַנד, עס איז אַרעסטירט געוואָרען דער פאָרזיצער פון פּוילישען וואַהל־קאָמיטעט ביי די וואַהלען, וואָס זענען דאָרט איצט פאָרגעקומען צום סיים. די רעפּרעסיעס ווערען ערקלערט מיט די אַנטימלוכה׳שע טענדענצען, וואָס זענען ענטדעקט געוואָרען צווישען דער פּוילישער בעפעלקערונג אין לעטלאַנד. נאַטירליך איז די פּוילישע פּרעסע אויסערגעוועהנליך אויפגערעגט צוליב די רעפּרעסיעס, און די אָפיציעלע „גאַזעטאַ פּאָלסקאַ" וואָרענט אַפילו די דעצידירענדע פאַקטאָרען אין לעטלאַנד, אַז עס קאָן קומען צו אונאַנגענעהמע קאָנסעקווענצען, אַז די בעציהונגען צווישען פּוילען און לעטלאַנד קאָנען זעהר שטאַרק געשעדיגט ווערען. וועגען דעם ענין שרייבט די „נאַשע סלאָוואָ":

מיר ווייסען נישט די פּרטים פון קאָנפליקט, וואָס איז אויסגעבראָכען צווישען דער רעגירונג און דער פּוילישער מינדערהייט אין לעטלאַנד. אויפ׳ן סמך פון אונזער ערפאַהרונג נישט בלויז אין פּוילען, זענען מיר גרייט אָנצונעהמען, אַז די בעשולדיגונגען, וואָס ווערען געוואָרפען אויף די פּאָלאַקען, האָבען נישט קיין יסוד... אָבער מיר קאָנען נאָך נישט אַרויסגעבען קיין אורטייל, ווייל צו די ידיעות פון די בלעטער, וואָס זעהען אַ באַלקען אין יענעמס אויג און בעמערקען נישט קיין דראָנג אין אייגענעם, קאָן מען קיין צוטרוי נישט האָבען. צווישען אַלע מלוכות, וואָס בעמיהען זיך צו לעזען די מינדערהייטען־פראַגע, געהערט לעטלאַנד אָהן ספק צו די, וואָס האָבען אַרויסגעוויזען פיל גוטען ווילען און אַן׳אויפריכטיגע כוונה צו שאַפען גינסטיגע בעדינגונגען פאַר דער ענטוויקלונג פון די מינדערהייטען, ספּעציעל אויפ׳ן געביט פון קולטור און שול־וועזען. לייחדער זענען מיר אין פּוילען נאָך ווייט פון די איינריכטונגען, וואָס עקזיסטירען אין לעטלאַנד.

די יודען געניסען נאַטירליך פון אַט די איינריכטונגען, ווייל אַלס נאַציאָנאַלע מינדערהייט ווערען זיי בעהאַנדעלט צוגלייך מיט די אַנדערע מינדערהייטען. קיין שום לאַטווישע רעגירונג האָט נישט געפּרובט קוועסטיאָנירען אַט דעם דאָזיגען כאַראַקטער פון דער יודישער געזעלשאַפט אין לעטלאַנד, כדי אויף דעם סמך זיי אָפּצוזאָגען אין די געהעריגע רעכט. קיין שום לאַטווישע רעגירונג האָט נישט געפּרובט מיט דעם ציל אויסצונוצען דעם אומשטאַנד, וואָס די יודען בענוצען אַ חוץ העברעאיש און יודיש אויך דייטש און רוסיש. זי מישט זיך נישט אַריין אין די שפּראַך־קאַמפען צווישען דער יודישער געזעלשאַפט...

„פּאָליטישע קאַריערע פון ירושלים׳ער הויפּט־מופטי שוין געענדיגט"

די וואַקסענדע אָפּאָזיציע געגען מ. פטי צווישען זיינע אייגענע מענשען

ירושלים (יט"אַ) די יודישע טעלעגראַפען־אַגענטור דערוויסט זיך, אַז דער בעשלוס פון דער א"י־רעגירונג צו מאַכען אַ סוף צו דער דע־פאַקטאָ דיקטאַטאָרישער הערשאַפט פון ירושלים׳ער הויפּט־מופטי האַדזשי אמין על הוסייני איז צוגעאיילט געוואָרען אַ דאַנק דער פערשטאַרקטער אָפּאָזיציע צווישען דער אַראַבישער בעפעלקערונג געגען די מעשים פון דעם מופטי צוליב ד״ר ליכטזיניגקייט מיט וועלכער ער בעהאַנדעלט איהרע א׳ טערעסעי.

עס איז אַ פאַקט, אַז די א"י־אַדמי. יסטראַצ ע איז שוין פון לאַנגע יאָהרען נישט צופרידען פון דעם מופטי און זיין אויפפיהרונג. נישט בלויז לאָרד פּלומער, נאָר אַפילו סער טשאַנסעלאָר האָט געזוכט אַ געלעגענהייט צו ענדערן דעם נאָמינאַציאָנס־ראַט פון סער הערבערט סאַמועל, אויפ׳ן יסוד פון וועלכען האַדזש אמין על הוסייני האָט געזאָלט פערבלייבען לעבענסלענגליך אויפ׳ן אמט פון העכסטען מוזולמענישען ראַט.

די דאָזיגע געלעגענהייט האָט זיך אָבער נישט געמאַכט. סיי לאָרד פּלומער, סיי סער דזשאָן טשענסעלאָר האָבען זיך אָבער אָפּגעגעבען אַ חשבון אַז אויב די ענדערונג פון סער סאַמועל׳ס נאָמינאַציע זאָל קומען פון אויבען, דורך דער אַדמיניסטראַציע־מאַכט, וואָלטען די אַראַבער בעטראַכט אַלס אַן׳אַטענטאַט אויף זייערע אינטערעסען און דאָס וואָלט נישט בלויז נישט אָפּגעשוואַכט די פּאָזיציע פון הויפּט־מופטי, נאָר פערקעהרט, ער וואָלט פאַר זיך אַ דאַנק דעם אפשר נאָך געוואונען אַ טייל פון דער אָפּאָזיציע געגען איהם. לאָרד פּלומער און סער טשענסעלאָר האָבען דעריבער געוואַרט אויף אַ שעת הכשר, ווען דער דאָזיגער שריט געגען דער פערזאָן פון הויפּט־מופטי וואָלט געוואָרען אין אַ בעדייטענדער מאָס אונטערשטיצט דורך אַ טייל פון דער אַראַבישער בעפעלקערונג.

אַזאַ געלעגענהייט האָט זיך אָבער איצט געמאַכט, און ווי עס הייסט, זאָל די רעגירונג האָבען ערנסט בדעה די דאָזיגע געלעגענהייט אויסצונוצען.

עס איז אַ פאַקט, פון וועלכען דער מופטי גופא גיט זיך אָפּ, ווי עס איז צו זעהן, אין דער געהעריגער מאָס אַ חשבון, אַז די אָפּאָזיציע געגען זיין פערזאָן האָט זיך אין דער לעצטער צייט בעדייטענד פערשטאַרקט און אַז עס זענען צו איהר צוגעשטאַנען פרישע עלעמענטען. דער הויפּט מופטי זוכט שוין דעריבער זייט העכער אַ יאָהר צייט נייע מיטלען, ווי אַזוי אויף אַ קינסטליכען אופן צו פערגרעסערען זיין פּאָפּולאַריטעט צווישען די אַראַבער.

ווי עס שטעלט זיך אָבער אַרויס, האָבען די אַלע מיטלען קנאַפּ־וואָס געהאָלפען, און דער מופטי מיט זיינע לייט זענען עדות פון דעם ווייטערדיגען וואוקס פון אונצופרידענהייט מצד דער אַראַבישער בעפעלקערונג צו האַדזש אמין על הוסייני׳ס פּאָליטיק.

מען שווימט איבער די גאַסען

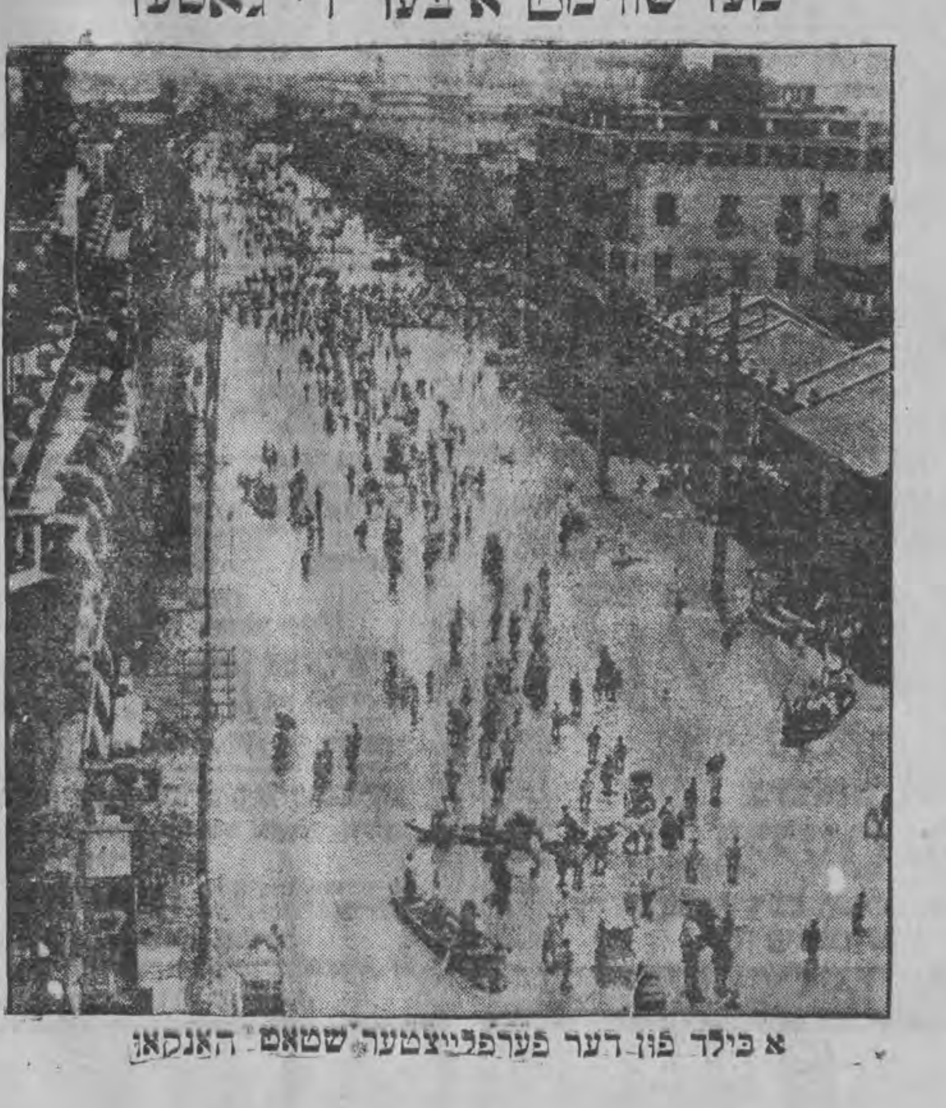

אַ בילד פון דער פערפלייצטער שטאָט האַנקאַו

יודישע פאכען געהען אונטער

און דאס צוליב אונזער אייגענער שולד

צו דער אויפמערקזאמקייט פון אונזערע דאמען און פריילינס

די יודישע מאסען, די גאנצע יודישע בעפעלקע רונג איז איצט אזוי פערנומען מיט אייגענע זארגען, אז מ'זעהט גארנישט ווי פאר אונזערע אויגען געשעהען חרבונות, וואו ס'געהען אונטער גאנצע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג.

גאנצע פאכען וואו ס'האבען נאך געהאט אנ'אנהאלט יודישע ארבייטער, ווערען ארויסגעריסען פון זייערע הענד און געהען איבער צו אנדערע. מיר ווילען דא נישט אנווייזען וועגען אזעלכע פאכען ווי שוסטעריי, בעקעריי און אנדערע וועלכע ווערען ארויסגעריסען פון יודישע הענד צוליב סיבות פון מעכאניזאציע, און ראציאנאליזאציע, אבער ס'איז כדאי אנצווייזען אויף פאכען וועלכע מיר אליין רייסען ארויס פון יודישע הענד, נעהמען ארויס דאס שטיקעל ברויט ביי יודישע ארבייטער.

מיר ווילען אנהויבען פון פריזיער־פאך, דאס איז געווען א פאך, וואס איז אין אכציג פראצענט געלעגען אין יודישע הענד. די קליענטעל איז געווען א יודישע און די ארבייט איז שטענדיג געווען א גוטע. ס'זענען כסדר צוגעקומען נייע כוחות אין דעם פאך און ס'איז געווען א מקור פון פרנסה, פאר פיל יודישע ארבייטער.

ווען ס'האט זיך אנגעהויבען מיט עטליכע יאהר צוריק דער סעזאן פון דאמען־ארבייט ביי די פריזיערס, ווען ס'האט געקענט זיין אנ'אויסזיכט, אז די ארבייטסלאזיגקייט ביי יודען אין דעם פאך, זאל פערשוואונדען און נאך פיל צעהנדליגער ארבייטער זאלען קענען צו קומען צום פאך, האט זיך ארויסגעשטעלט, אז די האפנונגען זענען אומזיסטע.

דא מוז מען שוין אנרופען דאס קינד ביים נאמען, ווי שווער דאס זאל פאר אונז נישט זיין, און ווי מאדנע דאס זאל פאר אנדערע נישט אויסקומען. די שולד אין דעם ליגט אין דער האנדלונג פון די יודישע פרויען.

זייט ס'איז אויפגעקומען פון דער מאדע פון קורצע האר פאר פרויען, פון אנדולאציע א. א. וו. איז ביי די דאזיגע יודישע דאמען און פריילינס געווארען א גרויסע נאכפראגע נאר אויף נישט־יודישע ארבייטער. ס'איז געווארען א מאדע, אז דווקא דארף מען זיך שערען ביי יאנען, בראניסלאווען, סטאניסלאווען און ראמאנען. די נישט־יודישע געשעפטען האבען אנגעהויבען בעזוכט צו ווערען דורך די יודישע פרויען און ס'האט גע־דראהט דער עקזיסטענץ פון די יודישע פריזיער־אנשטאלטען. די מייסטערס האבען זיך אבער שנעל געכאפט דערויף, וואו ס'שטעקט די סיבה פון דעם, וואס זייערע געשעפטען פוסטעווען, בעת אנדערע זענען איבערפיל. און זיי האבען געמוזט נאכקומען די פאדערונגען פון דער יודישער דאמען־קליענטעל און צונעהמען נישט־יודישע ארבייטער צו דאמען־ארבייט. און דוכט זיך, אז ס'איז שוין כמעט נישט פערהאן קיין פריזיער־אנשטאלטען, וואו ס'זאלען אין די דאמען־סאלאנען נישט ארבייטען קיין נישט יודישע ארבייטער, וועגען יודישע ארבייטער אין נישט־יודישע געשעפטען קען דאך קיין רייד בכלל נישט זיין.

אזוי ארום אונבעמערקט פאר אונז אלעמען, צוליב די שולד פון די יודישע דאמען און פריי־לינס ווערען יודישע ארבייטער ארויסגעשטופט פון דעם פאך, אין וועלכען זיי האבען געארבייט. דא האנדעלט זיך נישט וועגען די מייסטערס, נאר דווקא וועגען די ארבייטער, קיין צופלוס אין דעם פאך פון יודען איז אויך נישט פאראן, ווייל די אויס־זיכטען אויף צו בעקומען א פאסטען זענען מי־נימאלע.

די יודישע פראפעסיאנעלע ארבייטער־פער־ניין זענען אין א זעהר שווערער לאגע, פון פראפעס־יאנעלען שטאנדפונקט איז דוכט זיך אלץ אין אר־דנונג. אבער אונזערע יודישע דאמען שטערען און מאכען צו נישט דעם קאמף פון רעכט אויף אר־בייט די [illegible] ארבייט איז א גוטע, ס'האנדעלט זיך נאר וועגען א קאפריז און מאדע־זאך און צוליב דעם שטארבט אפ א יודיש פאך. דאס איז וועגען פריזיער־פאך.

וועגען אנדערע אזוי־גערופענע יודישע פא־כען, וואס געהען אונטער, שוין צוליב גאנץ אנ־דערע סיבות — א צווייט מאל.

ביאליק אין העלענובעק

דער דיכטער ח. נ. ביאליק האט בעזוכט די קינדער פערמע אין העלענוווּעק, וואו עס איז איהם צוגעגרייט געווארען א הערצליכע און פייערליכע קבלת פנים.

דער דיכטער איז געקומען אין געזעלשאפט פון ה' טווערסקי, פון דער פערוואלטונג פון העלע־נוווּעק האבען איהם עמפאנגען דער פרעזעס ה' רומקאווסקי צוזאמען מיט די הערען ל. אוריסאן, רייכמאן, פרימאן, סאפיר, פיקעלני, שפילקע, שפייז־הענדלער חוץ דעם זענען געקומען צום קבלת פנים עטליכע חשובע געסט: ראבינער ד"ר ברוידא, דיר. פערעלמאן, דיר. ריגער, ר' יששכר בער שווארץ פון זגערזש און ד"ר פרענקעל.

פאר דעם איינגאנג האבען זיך די קינדער אויפגעשטעלט אין שפאליר, צוויי קינדער האבען דעם דיכטער דערלאנגט בלומען, דערנאך האבען אלע קינדער געזונגען אין כאר.

ווען די געסט האבען זיך געזעצט צום טיש האט פרעזעס רומקאווסקי אין א ווארימער און הערצליכער רעדע איבערגעגעבען די גע־שיכטע פון דער אינסטיטוציע. ער האט פארגע־שטעלט, אז העלענוווּעק איז אנ'ערציהונגס־אנשטאלט וואו די קינדער ווערען דערצויגען אויף צו זיין ערד־ארבייטער אין א"י. זיי ווערען אויפגעצויגען אויף די יסודות פון דער העברעאישער קולטור. די אנשטאלט איז אויפגעבויט מיט אייגענע כחות, אהן אונטערשטיצונג פון אויסלאנד. די פערוואלטונג האפט, אז אין עטליכע יאהר ארום וועט זיך די פארם אליין דערהאלטען און נישט זיין אנגעוויזען אויף פילאנטראפיע.

ה' יצחק קאנטאר, דער העברעאישער לעהרער פון דער אנשטאלט האט בעגריסט דעם גאסט אין העברעאיש, ד"ר פרענקעל האט געהאלטען א טאסט לכבוד ! די גרינדער פון העלענוווּעק, מיט ה' רומקאווסקי בראש. ה' פרענקעל האט אונטערגע־שטראכען, ווי גרויס עס איז דער פערדינסט פון די מענשען, וועלכע זענען צוגעטרעטען צו אזא גרויס ווערק אהן געלד, און אהן ערפאהרונג, נאר מיט דעם ברען פון אמתדיגע אידעאליסטען. עס איז זיי געלונגען צו שאפען א ווערק, וועלכעס איז דער שטאלץ פון אונזער שטאט און האט נישט זיינס גלייכען אין גאנץ פוילען.

פון די שילערס און שילערינס פון „העלענוווּעק" און „פאמאץ" האבען בעגריסט דעם גאסט: פרל' געלערנטער, א שילערין פון דער זעקסטער קלאס (יוד. גימנאזיע), א יונגעל מילער און די מאטוריסטין אסטראוויעצקא, וואס פאהרט אין די טעג ארויס קיין א"י. חוץ דעם האבען די שילער פון דער ערשטער קלאס אויפגעפיהרט א בילד „חלוצים" און די קליינ־טשיקע פונ'ם קינדער־גארטען האבען געטאנצט א האָרא.

דער לייטער פון דער שול־פארם ה' פילעצקי האט אין זיין רעדע אונטערגעשטראכען דעם ספעציע־לען כאראקטער פון „העלענוווּעק", וועלכער דער־ציהט נישט קיין אינטעליגענצלער, נאר אמתדיגע יודישע ארבייטער.

צולעצט האט גענומען דאס ווארט דער דיכטער, וועלכער איז געווען זעהר גערירט פונ'ם קבלת־פנים. ער האט בעוויזען אויף ביישפילען פון זיינע אייגענע ערפאהרונגען, ווי פשוטע יודען קענען דורך עהרליכער, ענערגישער, אידעאלער ארבייט שאפען די נוצליכסטע נאציאנאלע אינסטיטוציעס. צו דעם טיפ פערעכענט ער אויך ה' רומקאווסקי מיט זיינע מיטארבייטער. חוץ דעם האט ער אויפגעוויזען, אז דער יודישער ארבייטער מוז דערהאלטען דעם קאנ־טאקט מיט דער רייכער יודישער קולטור. דעם טיפ פון א ארבייטער, וועלכער איז גלייכצייטיג א קולטור פיאניער דארף אזא אנשטאלט ווי העלענוווּעק דער־ציהען.

נאך דער פייערונג האבען די פערזאמעלטע געמאכט א רונד־גאנג איבער דער גאנצער פארם און געזעהען אלע געביידעס, ווערקשטאטען, שטאלען, גערטנער, די שוהל, די בינשטאקען א. אז. וו. ספעצ־יעלע בעוואונדערונג האבען ארויסגערופען די איספא זאנטע אראנזשעריעס, וועלכע זענען נאך נישט אינגאנצען פערענדיגט.

צום סוף האבען די תלמודים געמאכט א רעדע און געטאנצט א הארא ארום דעם ליבען גאסט, וועל־כער האט פערלאזט די פארם אין א געהויבענער שטימונג.

היינט און פאלג. טעג !
דאס גרעסטע מייסטערווערק
פון אלע צייטען !
די שרעקליכסטע וויזיע פון וועלט־קריג
אין רעאליסטישען בעגריף, לויט דעם
בער. ווערק פון E M.REMARQUE
אויפן מערב־פראנט
קיין נייעס
מיטרייסענדע דראמע, וואס אילוסטרירט
פון איין זייט דעם פאטריאטיזם און פון
דער צווייטער זייט די אכזריות און שחי־
טות איבער מיליאנען אונשולדיגע מענשן.
די הויפט ראלען קרעאירען מייסטער־
האפט: דער אונפערגלייכליכער (בולבא)
LOUIS WOLHEIM, Lewis
Ayres, John Wray i in.
אנהויב אין געוו. טעג 4 נאכמיטאג,
שבת און זונטאג — 12 א זייגער בייטאג
פאפולערע פרייזע.

„SANATO"
כירורגיש־ווענערעיז־אנשטאלט
אגראדאווא 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאס
גינעקאלאגיש־ווענערייז־
אבטיילונג
ד"ר מעד. ש. אייגער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד
רייטלער־קוריאנסקא ד"ר מעד. וו. אייכנער
פרייז פון א געבורט
אין 2-טען קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס־מיטלען
200 זל.
א יעזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פאלאקאוו
כירורגישע אפטיילונג פון ד"ר מעד. מ. קאנטאר
עמפפאנגס־שעה'ן פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.
אויגען־אפטיילונג פון ד"ר מעד. י. קראוש
עמפפאנגס־שעה'ן פון 11 ביז 12 נאכמיטאג

ער וויל זיך מגייר זיין און זי וויל זיך שמד'ן

צוליב דעם ווערט נישט פון שידוך

ווידער א שמד־מעשה, דאסמאל א זעהר ארי־גינעלע. דער אנהויב פון דער געשיכטע איז זעהר א פשוט'ער. א יודישע סטודענטקע פון היגע אנ־געזעהענע עלטערען עלא ק. האט זיך פערליבט, בעת איהר אנוועזענהייט אין ווארשא אין א דארטיגען יונגען פוילישען דאקטאר מיכאל ליפ־סקי. די ליבע איז געווען א שטארקע, א הייסע, און קיין שום זאך וואלט מעהר נישט געקענט פער־נאנדערטרייסען דעם בונד צווישען דער יודישער סטודענטקע און דעם פוילישען דאקטאר.

שטערונגען זענען אבער דווקא געווען און די גרעסטע שטערונג אין איביגען צוזאמענלעבען פון דעם פארל, וואס האט זיך אזוי שטארק געליבט איז געווען, דאס, וואס זי איז געווען א יודישקע און ער א קריסט.

עלאס עלטערען אין לאדז, הגם נישט קיין שטארק פרומע, אבער דאך נישט אזוי ווייט אוואנ־גירט, אז זיי זאלען קענען מיט א רוהיג געוויסען מסכים זיין אויף דעם, אז זייער טאכטער זאל זיך שמד'ען און חתונה־האבען מיט א נישט־יודי־שען חתן, עלא האט אבער געלאכט פון די דאזיגע זאכען, זי האט בעקומען אין שול אזא ערציהונג, אז זי האט פשוט נישט נאר געוואוסט פון קיין יודישקייט. נאר האט פיינד געהאט יודען, זי האט שוין לאנג געטראכט וועגען שמד'ען זיך, און איצט האט זיך איהר געטראפען אזא געלעגענהייט, איז זי אוועק צו איהר געליבטען חתן און איהם גע־זאגט:

— איך ווייס, אז דו ליידסט נעבעך, דערפון. וואס מיר וועלען נישט קענען חתונה־האבען, צו־ליב דעם, וואס איך בין א יודישע און דו א קריסט. ערקלער איך דיר, אז איך בין גרייט אי־בערצוגעהען אויף דיין גלויבען, כדי מיר זאלען קענען אייביג גליקליך לעבען.

מיכאל איז נישט געווארען אזוי שטארק אי־בערראשט פון זיין געליבטערס פארשלאג און ער האט געענטפערט:

— עלא דו האסט א טעות, איך וויל גארנישט, אז דו זאלסט פאר מיר אזא קרבן ברענגען, איך וויל דיר אויסזאגען א סוד, איך אליין שטאם אויך פון יודען, מיין זיידע איז נאך געווען א יוד. מיך האט שוין לאנג געצויגען צו יודען און איך וויל בעסער איבערגעהען צוריק צו יודען און מיט דיר אייביג גליקליך לעבען.

עלא האט פראטעסטירט, זי האט איהם אנגע־הויבען צו איבערצייגען, אז ביי אזא שריט וועט ער פערלירען זיין פראקטיק, זיין פאסטען אין שפי־טאל. איבריגענס דארף ער פאר איהר דאס נישט טון, ווייל איהר איז אלץ איינס און אהן שום אפ־שטעל וועט זי זיך שמד'ען.

מיכאל איז געווארען ענטוישט. עלאס האנד־לונג איז איהם נישט געפעלען געווארען, איינציג־ווייז האט ער זיך אנגעהויבען דערווייטערען פון איהר און ווי מ'שמועסט אין די קרייזען פון עלאן, וועט מיכאל צוליב דעם אינגאנצען איבערריי־סען מיט זיין כלה.

א לאדזער אפפאל־סוחר

„דעקט" א פערלעגענעם שטייער מיט... א קעצעלע...

פון די לאדזער שטייער־מעשה'לעך

אבי מ'זאגט, אז לאדזער יודען געפינען זיך אין צאהלונגס־שוועריגקייטען, אז לאדזער סוחרים צאהלען נישט פינקטליך די שטייערען...

ס'איז אויך נישט אמת, אז די סעקוועסטראטא־רען ציהען נישט איין די „זאלעגלע" שטייערען. אט ווייסען מיר פון א פאקט, וואו א סעקוועסטרא־טאר האט זעהר לייכט איינגעמאהנט א זאלעגלע פאדאטעק", און דער שטייער־צאהלער האט דעם סעקוועסטראטאר פריינדליך אויפגענומען, און דעם שטייער ממש ענטקעגען געטראגען.

אט איז די מעשה, אזוי ווי זי איז דער־צעהלט געווארען:

אויף זאוואדזקא גאס, האט א יוד געהאט א פלאץ מיט אפפאל, אז א יוד האט א פלאץ, האט ער, פערשטעהט זיך, א פאטענט, און טאמער האט א יוד א פאטענט, ווערט ער א מחותן מיט'ן „סקארב". און טאמער ווערט איהר געהאלפען מיט אט א דעם בכבוד'ען מחותן, וועט ער זיך מיט איך אזוי גיך נישט שיידען...

ווי שוין דערמאהנט, האט דער יוד געהאט א פלאץ מיט אפפאל, האט ער געצאהלט פון אפ־פאל — אבראטאווע און דאכאדאווע, פון פלאץ — „פאדאטעק ביעזוכאמאשטשי" און פון דעם הונט, וואס האט „געפילנעוועט" דעם „מאיאנטעק" — „פאדאטעק אד פסוב"...

האט דער יוד אזוי לאנג געאפפאלט, ביז ס'איז פון איהם אפגעפאלען די הויט. אזוי לאנג און אזוי בר־ייט, ביז דער יוד פון פלאץ האט נע־בעך בעקומען דעם פלאץ... און זיך געמוזט דינגען ערגעץ א שטיבעל „נא טשווארטאקו", וואו דער טיש שטעהט „על רגל אחת" און דער קויהלען־קאס טען דינט אלס קרעדענץ און דעם „קאפיטאל", „לאזט ער" ליגען אין דער „באנק פאלסקי"... דערפאר דאנקט ער און לויבט דעם, וואס מ'טאר נישט דערמאהנען זיין נאמען אומגעוואשען, וואס ער איז פטור געווארען די „געסט" מיט די „געלע בענדלעך"....

די היינטיגע וואך, יאוועט זיך צו איהם א סעקוועסטראטאר מיט א פונק בייעם „שיר המעלות" — „צא פאן סאביע זשיטשי ?" — פרעגט דער טישלאזער יוד דעם סעקוועסטראטאר.

— „דליא טשעגא פאן ניע פלאטשי פאדאטקי ?" — פרעגט דער סעקוועסטראטאר

— „יאקיע פאדאטקי ?", „יאקיע הרוסת ?" — וואונדערט זיך דער יוד.

— „אד פסוב", — ענטפערט דער סעקוועסטרא טאר.

— „פאניע נאטשעלניק" — זאגט דער יוד — קיין הונד האב איך נישט, אויב איהר ווילט, קאן איך אייך דעקען מיט א „פאדאבנע פאדאטעק".

— „צא זנאטשי ?" — איז דער סעקוועסטראטאר געווארען נייגעריג.

— קעץ — ענטפערט דער יוד, שטאטס הינד קען איך אייך געבען... קעץ.

— טשי... טשי... יששי... — נעמט דער יוד שמאטשקען, און פון הינטערן בעט לויפט ארויס א ווייסע קאץ מיט זעקס קליינע קעצעלעך...

דער סוף ?

דער סוף איז געווען, דער סעקוועסטראטאר, זעהענדיג דעם „שטובען־שטאנד" האט זיך גענומען א קעצעלע, עס אריינגעלעגט אין דער טעקע, און איז אוועק מיט א ברייטען „דזשענקאיען"...

אט אזוי. האט א יוד „געדעקט" א „זאלעגלע פאדאטעק" מיט א... קעצעלע...

— זשאן.

פראטעסט-אקציע פון דער ליגע פאר מענשען-רעכט
געגען דעם אורטייל אין האראק-פראצעס

פ ר א ג, (י.ט.א.) די ענטשיידונג פון העכ-סטען געריכט אין דער פראגע פון אונגילטיגקייטס-רעקורס, וועלכען דער פראקוראר האט איינגע-טראגען געגען בעפרייאונגס-אורטייל פון קארל האראק, ווערט ערווארט אין מיטען ה. ה.

די ליגע פאר מענשען-רעכט האט אין אלע שטעט פון דער רעפובליק צונויפגערופען עפענט-ליכע פערזאמלונגען, אויף וועלכע עס וועלען ארויסטרעטען מיט רעדעס וועגען „בירגער-רעכט און דעם פאל האראק" דער משעכישער אוניווער-סיטעט-פראפעסאר ד"ר ראדעל און דער הויפט-פערטיידיגער פון די געליטענע משפחות ד"ר פרידריך ביל.

אין דער יודישער עפענטליכקייט האט ער-וועקט אויפזעהן דער פאקט, דאס נישט די ביידע יודישע פארלאמענטס-דעפוטאטען און נישט דער אויבערשטער ראט פון די יודישע קהלות האבען אנגענומען וועלכע עס איז אקציע, כדי דורכצוזע-צען די פאדערונגען פון דער גערעכטיגקייט אין דעם האראק-פראצעס.

פ ר א ג, (י.ט.א.) די טשעכאסלאוואקישע פרעסע קאמענטירט אויף פערשידענע אופנים דעם בעפרייאונגס-אורטייל אין האראק-פראצעס.

„טשעסקע כלאווא" (ארגאן פון אויסערן-מיניסטעריום שרייבט): דער פסק-דין איז א ריכטי-גער. א ציוויל-געריכט איז נישט קאמפעטענט צו אורטיילען אין קריגס געשעהענישען. דער שמערץ פון צוויי מוטערס מוז צוריקטרעטען פונקט ווי עס איז צוריקגעטרעטען דער שמערץ פון 7 מיליאן מוטערס פון די מלחמה-געפאלענע.

„נאראדנע פאליטיקא" (נאצ.-דעמ.): די זי-בען דערשאסענע זענען געווען קרבנות פון קריגס-שגעון. די שולדיגע האט מען בדרך-כלל קיינמאל און אין ערגעץ נישט געמשפט. דער האראק-פאל איז איינער פון די ווייניגע אויסנאהמען. האראק איז פריינעשפראכען, ער איז אבער אליין געווען דער קרבן פון קריגס-מעכאניזם.

„דייטשע פרעסע" (קריסטליך-סאציאל): דער שמערץ פון דער מוטער האט געפונען זיין ערשי-טערנדען אויסדרוק אין די געריכטס-פערהאנדלונ-גען. די נעשוואוירענע האבען אבער געסיהלט און געאורטיילט אנדערש.

„סאציאל-דעמאקראט": וואו זענען מיר דערגאנגען? מענשליכקייט, גערעכטיגקייט. וואו זענען זיי אהינגעקומען? און דאך וואונדערן מיר זיך. אויף איין זייט זענען געשטאנען די שאטענס פון 7 דערשאסענע יודען, אויף דער אנדערער — דער לעגיאנער האראק און זיין וואכזאמער פער-טיידיגער. ביידע האבען נישט דורכגעלאזט קיין געלעגענהייט צו אפעלירען צום פאטריאטישען געפיהל פון די געשווארענע. 7 יודען און — „פאטריאטיזם". איבער'ן פסק-דין האבען זיי זיך נישט לאנג געדארפט פערטראכטען.

קריסטליכע פערזענליכקייטען געגען אנטיסעמי-טישער ווילדקייט אין דייטשלאנד

ב ע ר ל י ן (יט"א) לויט דער איניציאטיוו פון „פעראיין פאר שוץ געגען אנטיסעמיטיזם" האט א גרופע קריסטליכע פערזענליכקייטען פערעפענטליכט אן אויפרוף מיט א שארפען פראטעסט געגען דער פערווילדונג פון דער אנטיסעמיטישער אגיטאציע, וואס האט געבראכט צו די בעקאנטע ראש-השנה-עקסצעסען אין בערלין.

אין דעם אויפרוף ווערט צוו. אנד. געזאגט: „מיט ביטערען שמערץ און טיפער שאנדע האבען מיר אויפגענומען די כוליגאנישע ראש-השנה-עקס-צעסען געגען דער יודישער בעפעלקערונג. די אב-טיילנעמער פון די דאזיגע עקסצעסען האבען זיך דערנידעריגט צו דער שטופע פון באנדיטען. ביי יע-דען אנשטענדיגען מענשען מוזען אזעלכע טאטען ארויסרופען א געפיהל פון עקעל. דער גרעסטער טייל פון די עקסצעדענטען בעשטעהט פון יוגענדלי-כע, וועלכע האבען נישט דורכגעמאכט די מלחמה, זיי ווייסען דעריבער נישט, אז די יודישע מיטביר-גער האבען נישט ווייניגער געבלוטיגט אויף די שלאכט-פעלדער ווי די דייטשען".

דעם אויפרוף האבען אונטערגעשריבען צוו. אנד. פאלגענדע פערזענליכקייטען: רייכסמיניסטער גאטהיין, רייכסמיניסטער ד"ר ווילהעלם בולץ, שטאטס-מיניסטער רעגענבורג, שטאטס-מיניסטער ד"ר אלבערט זידעקום, פראפ. קאנראד ציגלער, גע-נעראל פאן שענאיך, מיניסטעריאל-ראט ד"ר בוימער-פראפ. ד"ר בוימגארטען א. א.

די פליהער פאנגבארן און הערנדאן, וועלכע זענען איבערגעפליגען דעם שטילען אקעאן פון יאפאן קיין אמעריקא.

פערשארפט די אימיגראציע-פארשריפטען אין אורוגוואי

פ א ר י ז, (י.ט.א.) לויט די דא ערהאלטענע ידיעות, האט די רעגירונג פון אורוגוואי פעראר-דנעט אלע איהרע קאנסולאטען, ווי אמשטרענגסטען אנווענדען די פארשריפטען פון אימיגראציע-געזעץ פון יאהר 1890, וואס פאדערט, אז יעדער אימי-גראנט זאל בעזיצען צייגנישען פון מאראלישער אויפפיהרונג און פון פראפעסיאנעלע קוואליפיקא-ציעס. ביז איצט איז דאס אלטע געזעץ נישט אזוי שטרענג אפגעהיט געווארן.

געפאשעט דעם אינדיק אויף יום-טוב און ער איז טריף געווארן
פון די היינטיגע שטייער-קוריאזען

דער ביאליסטאקער איינוואוינער וואדזילאווסקי (ווארשאווער 19) האט מיט א צייט צוריק געקויפט א גאנז און ער האט איהר געפאשעט אויף יום-טוב.

משמעות, אז וואדזילאווסקי איז אבער נישט געווען בעשע"ט צו עסען סופות געגדזעס, די גאנז איז טריף געווארן נישט ווייל מ'האט געפונען א שפילקע אין פיפיק, נאר ווייל ס'האט זיך אריינ-געמישט דער עקזעקוטאר.

הערט א געשיכטע:

דאנערשטאג, חול המועד איז געקומען צו וואד-זילאווסקין אין שטוב אן עקזעקוטאר פון שטייער-אמט אויפצומאהנען 17 זל.

וו. איז אבער נישט געווען אין שטוב און דער עקזעקוטאר האט נישט געהאט צו וועמען צו רעדען. איז ער אריין אין קיך און זעהענדיג, אז די דינסט פליקט א פעטע גאנז, האט ער קיין סך נישט געקלערט, געמאכט א פראטאקאל און אוועק מיט דער גאנז אונטערן פאלע.

אויף מארגען איז וואדזילאווסקי אוועק צום נאטשאלניק פון שטייער-אמט און געבעטען, מ'זאל איהם צוריקגעבען די גאנז, ווייל ס'וועט סיי-ווי קאליע ווערען איבער יום-טוב.

דער נאטשאלניק האט געהייסען נעהמען צוויי זל. פאר דער פוהר און ארויסגעבען וו.'ן די גאנז.

וו. האט פערשטעהט זיך בעצאהלט די 2 זל., אבי ארויסצוראטעווען די גאנז.

אבער... 2 זל. האט איהם געקאסט און קיין גענזענס אויף יום-טוב האט ער נישט געהאט.

איבער נאכט האבען אין סקלאד די שטשורעס צופרעסען דאס פלייש.

פון דער גאנז האבען זיך אפגעשטעלט בלויז די ביינער...

נארמאן בענטוויטש נעמט אן פראפעסור
אויף דער העברעישער אוניווערסיטעט

י ר ו ש ל י ם, (י.ט.א.) „הארץ" טיילט מיט, אז דער געוו. שעף פון יוסטיץ-וועזען אין א"י נאר-מאן בענטוויטש איז איינגעלאדען געווארען איבער-צונעמען די ווייצמאן-קאטעדרע פאר אינטערנאציא-נאלען שלום אויף דער העבראישער אוניווערזי-טעט. די צייטונג גיט צו, אז זי האט בעקומען א בעשטעטיגונג פון דער דאזיגער ידיעה, וועלכע איז א געוויסע צייט פערשפרייט געווארען אל-לאנג.

די ווינער ראטשילד'ס היטען אפ זייערע יודישע טראדיציעס

ו י ע ן, (י.ט.א.) אין געוויסע צייטונגען האבען זיך בעוויזען ידיעות, אז די ווינער ראטשילדס זענען היינטיגען יום-כפור נישט געקומען אין טעמפעל צום דאווענען און האבען זיך דאדורך אויסגעמיטען די טראדיציאנעלע עליה אין די גרויסע נדבה, וואס דאס הויז ראטשילד איז מנדר יעדע יאהר ביי דעם עולה לתורה זיין.

ווי עס שטעלט זיך ארויס, זענען די דאזיגע ידיעות אויסגעטראכט פון דער לופט. אזוי ווי אלע יאהרען זענען די ווינער ראטשילדס, ספעציעל דער שעף פון ווינער הויז באראן לואי ראטשילד גע-ווען יום-כפור ביים דאווענען און פונקט ווי אל יאהרען האבען זיי היינטיגען יום-כפור ביים עלה לתורה מנדר געווען דעם זעלבינען סכום פון 6000 שילינג לצרכי-צבור. אין דער יודישער טראדיציע פון די ווינער ראטשילד'ס האט זיך נישט געענדערט.

קאטאסטראפע אין א קויהלען-גרובען

א בילד פון פילם „קאמעראדשאפט"

Dr. med.

H. LUBICZ

ספעציאליסט פאר הויט-, וועגערישע און געשלעכטס-קראנקהייטען

צעגעלניאנא 7 (פריהער 43) טעל. 13-142

עמפפאנגס-שעה'ן 8 – 10, 12 – 2 און 5 – 8, זונטאג אין יו"ט 9 – 1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל

קרבן פון שפיאנאזש
סענסאציאנעל קרימינעלישער ראמאן

(47

— ענטשולדיגט, מאדאם — האט טאמסאן א פרעג געטהון מיט א ציטערדיגען קול — מיסטער קארלין איז צוריקגעקומען אהיים?

עטעל האט פערוואונדערט אויפגעהויבען די אויגען:

— ניין, פארוואס מיינט איהר עפעס, אז ער איז צוריקגעקומען?

— ענטשולדיגט מאדאם. איך האב דאך געזעהען ... פיר הויז זיינע אויבער-בגדים, און איצט זעה איך ... ארבייטס-טיש... איך זעה, אז די פאפירען און ... ביכער זענען פונאנדערגעלייגט אין דערזעלבער ... ארדנונג, ווי ווען דער מיסטער קארלין האט נאך ... וואוינט בים סער ראבערט... איך האב געמיינט... ... האב געהאפט...

— דא איז אלץ פערטיג צו זיין צוריקקעהר, — האט עטעל געענטפערט — זעצט זיך... די דאזיגע דאמע איז מיין נאהענטער פריינד... מיס קאל-פעפער... וואס איז? איהר זענט בעקענט?

מיס קאלפעפער איז אויפגעשטאנען פון איהר ארט, און מיט איבערראשונג געקוקט אויף טאמסאנען. ... — ... ארויס- (illegible)

געשעפטשעט — דזשעמס... דזשעמס טאמסאן, איהר האט מיך פערגעסען?

דער אלטער קאמערדינער האט אויפגעהויבען אויף איהר די אויגען, און א שאקעל געטהון מיט'ן קאפ.

— ענטשולדיגט, מאדאם. אבער אייער זכרון איז, ווייזט אויס, בעסער פון מיינעם... איך האב נישט גוט דערהערט אייער נאמען.

— מאריא קאלפעפער... איך בין געווען דאס צימער-מיידעל ביי דער לעדי ראבינסאן ווען איהר האט געדינט ביים סער העגרי... ערשט מיט פינף מינוט צוריק האב איך גערעדט וועגען דער פער-גאנגענהייט און וועגען אייך... איך זעה, אז איהר האט שוין מיך לאנג פערגעסען, אבער איך... איך קיינמאל נישט געקאנט פערגעסען, דזשעמס, הגם איהר האט נישט געהאלטען קיין ווארט, און האט מיר נישט געשריבען.

טאמסאן האט זיך פערטראכטעהייד א קראץ געטהון דעם שטערען; ארונטערגענומען פון דער רעכ-טער האנד די הענדשקע און מיט קאלטער ליבענס-ווירדיגקייט א דריק געטהון דער מיס קאלפעפער דער האנד

— פערשטעהט זיך, מיס מאריא, איך דערמאן זיך איצט זעהר גוט, הגם עס איז אדורך זעהר פיל צייט פון דעמאלט... אט איז שוין אדורך פערציג יאהר, ווי איך דין ביים סער ראבערט ראלסאן. ווי מאדנע ס'איז, וואס איך האב דא אייך בעגעגענט.. זעהר מאדנע!.. אויב מאדאם קארלין וועט דער-לויבען, וועל איך גיין קומען צו אייך אהער אמאל אין אן אווענד א שמועס טון וועגען דעם פער-גאנגענעם. איצט אבער אייל איך זיך זעהר, ווייל איך בין געקומען צו דער מאדאם קארלין מיט א זעהר וויכטיגען, געהיימען ענין.

— איך וועל אוועק... איך גיי שוין אוועק, — האט פערטרויערט א זאג געטהון די אלטיטשקע, בעמיהענדיג זיך צו בעהערשען — צום ווידערזעהען, דזשעמס... איך... איך וואלט געווען זעהר צופרי-דען, ווען איהר בעזוכט מיר די טעג...

עטעל האט זי ארייגעפיהרט אין שכנות'דיגען צימער, א קוש געטהון זי, און איז צוריקגעקומען צו טאמסאנען: זי האט נישט געקאנט צו זיך קומען פאר איבערראשונג.

— ווי אויסטעליש, וואס מיס קאלפעפער און איהר האט זיך ארויסגעוויזען פאר אלטע בעקאנטע!

— האט זי אויסגערופען, אנווייזענדיג מיט א בע-וועגונג, אז טאמסאן זאל זיך זעצען.

— איך דאנק אייך... יא, פאקטיש. — האט טאמסאן געענטפערט, צוזעצענדיג אויף א ברעג שטול, און גלעטענדיג פאמעליך דעם הוט — א שאד א גרויסער, וואס איך האב זי נישט גלייך דערקענט... זי איז דעמאלט געווען יונג, און איך

... אויך... זי איז געווען זעהר מילד און בעחנ'ט, און אויב איך האב קיין טעות נישט, האב איך זי גע-וואלט בעטען, זי זאל ווער'ן מיין ווייב, אבער דער גורל האט געוואלט אנדערש...

זיין פייערליך-רוהיגע מאניערע צו רעדען האט נישט פערראטען קיין סימן נערוועזיטעט.

אין די געדאנקען איז עטלען געווען א גרויס רחמנות אויף דער מיס קאלפעפער:

— זי האט אייך דאס גאנצע לעבען געדענקט.

— האט זי אויסגערופען — דאס איז דאס סאמע בעסטע, סאמע טייערסטע ווערזען, וואס איך האב ווען נישט איז בעגעגענט... זי וואלט געווען פאר אייך א העררליכע פרוי.

— איך צווייפעל נישט, מאדאם... איך האב אבער מורא, אז איך בין נישט בעשאפען פאר א פאמיליען-לעבען...

— וועגען וואס ווילט איהר מיך זעהען? — האט עטעל א פרעג געטהון, ווען טאמסאן איז ענטשוו-גען געווארען.

— דאס איז שווער צו דערקלערען, מאדאם. — האט ארויסגעמורמעלט דער אלטער קאמערדי-נער — קודם כל וועל איך אייך בעטען מיר מוחל זיין, אויב מיין ביטע וועט נישט זיין אויפ'ן ארט. און דערנאך האב איך אייך געוואלט פרעגען, צי דער מיסטער קארלין האט מיך אמאל דערמאהנט...

— זעהר אפט... ער רופט זיך, שטענדיג אן וועגען אייך, ווי אמבעסטען!

(פארטזעצונג קומט)

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

דאָנערשטאָג 8 כז תשרי תרצ"ב

אקטאבער

זון-אויפגאַנג 5.27
זון-אונטערגאַנג 5.30

אנטיסעמיטיזם פון יודען געגען יודען

זעהר אינטערעסאנטער ארטיקעל אין „בערלינער טאגעבלאט" וועגען לאדז

אין „בערלינער טאגעבלאַט" איז די טעג גע־וועזן אָפּגעדרוקט אַן׳אַרטיקעל פון רודאָלף הערנ־שטאַדט וועגען לאָדז.

אין דעם אַרטיקעל געפינען מיר אַן׳אינטערע־סאַנטע כאַראַקטעריסטיק פון דער איצטיגער לאַגע אין אונזער שטאָט :

„עס איז קיין ספק נישט, אַז וואַרשא געפינט זיך אין פוילען, אָבער צי געפינט זיך אין פוילען די שטאָט לאָדז ? זי געפינט זיך יעדענפאַלס נישט אין דער רעפּובליק פון די לעגיאָניסטען. לאָדז איז אַפּאַטריאָטיש. די שטאָט פּראָדוצירט טעקסטיל־סחורות, דאָס איז איהר ספּעציאַליטעט. הינטער איהר שטעהט די הונדערטיעהריגע טראַדיציע פון אינדוסטריע און האַנדעל, און דאָס פיהרט צו ביזי־טען סקעפּטיציזם און שאַפט אַ נייגונג צו קאַמ־ראַמיסען.

פונקט ווי ט׳וואָלט איצט נישט געווען דאָס יאָהר 1931, וואוינען אין לאָדז פרידליך פּאָלאַקען, דייטשען און יודען. עס זענען דאָ נאַטירליך פערהאַן שאָוויניסטען, אָבער עס פעהלט אינגאַנצען די כאַ־ראַקטעריסטישע פאַר אַנדערע טיילען פון פוילען שאַרפקייט אין די אינטערנאַציאָנאַלע בעציהונגען. די פוילישע, דייטשע און יודישע פאַרטייען, רעכטע און לינקע, זענען אין לאָדז פערטרעטען פונקט אַזוי ווי אין אַנדערע ערטער פון פוילען, אָבער דער קאַמף ווערט געפיהרט מיט אייראָפּעאישע מיטלען. די אַרבייטער בעציהען זיך צום קריסטליכען אונטער־נעהמער נישט ווענינער פיינדליך, ווי צום יודי־שען, אויב אין לאָדז איז פערהאַן אַנטיסעמיטיזם, איז עס פון יודען געגען יודען.

מען קאָן נאַטירליך נישט זאָגען, אַז לאָדז איז אַן׳אָאַזיס פון סאָציאַלען שלום.

דער קריזיס, וועלכער דויערט דאָ כמעט אָהן אויפהער, האָט ביז גאָר צוגעשפיצט די עקאָנאָמישע און קלאַסען־געגענזאַצען. אָבער דער קאַמף ווערט געפיהרט אין פאָרמען, וואָס דערמאָנען די ענגלישע.

לאָדז האָט נישט ליב קיין קריג און קאָן נישט „בּרענען מיט דעם הייליגען פייער פון פּאַטריאָטיזם" דאָס געפעלט נישט די לעגיאָניסטען. אָבער פוילען נויטיגט זיך אין לאָדז, און דעריבער האָט פּיל־סודסקי דאָ איבערגעלאָזט דעם סאָציאַליסטישען מאַגיסטראַט. פאַרוואָס ? אינפאָרמירטע מענשען זאָ־גען : פּילסודסקי האַלט, אַז לאָדז האָט זיך פערדינט אַ סאָציאַליסטישע זעלבסטפערוואַלטונג, און דער סאָציאַליסטישער מוניציפּאַליטעט האָט פערדינט דאָס רעכט צו זאָרגען פאַר לאָדז. די וואַרשאָווער רעגירונג ווייס גוט, אַז לאָדז וועט זיך קיינמאָל נישט שטעלען אויף דער זייט פון פּילסודסקיס רעזשים. פונאַנדער־טרייבען די זעלבסטפערוואַלטונג און אוועקשטעלען אויף איהר אָרט אייגענע מענשען דאַרף מייער קאָס־טען. קיין געלד איז אין פוילען נישטאָ, און דער עקספּערימענט גופא וואָלט געקאָנט ווערען צו גע־פעהרליך, פאַר דעם פוילישען מאַגנשעסטער".

פון האנדעלס-געריכט

מיט אַ חודש צוריק האָט דאָס געריכט פער־עפענטליכט אַן׳אויפאַדלאַשטש דעם מאַנופאַקטור־סוחר אברהם לייב שימקיעוויטש (פעטריקאַווער 31) דער געפאַלענער סוחר איז דאַן געשטעלט געוואָ־רען אונטער פּאָליציאישער אויפזיכט.

איצט האָבען די בעלי חובות זיך געווענדעט צום געריכט מיט אַ בּיטע אין וועלכער זיי ווייזען אויף, אַז ש. האָט צוגעשטעלט אַ מאַניפּולירטען בילאַנס, בעהאַלטענדיג אַ טייל אַקטיוועו, און האָט אויסגעשטעלט טשעקען נישט האָבענדיג אויף זיי קיין דעקונג א. אז. וו. די בעלי חובות פאַרלאַנגען דעריבער שימקיעוויטשען צו אַרעסטירען.

אויף דער לעצטער זיצונג האָט דאָס געריכט אָנערקענט, אַז דאָס איז אַ בּייזוויליגער באַנקראָט, און בעשלאָסען שימקיעוויטשען צו אַרעסטירען.

* * *

לעאָן האָכערמאַן (אַנדזשעיאַ 14), האָט דאָס געריכט אין נאָוועמבער 1928 פערעפענטליכט אַנ׳־אויפאַדלאַשטש, צוליב געוויסע אומפּינקטליכקייטען האָט דאַן דאָס געריכט פעראָרדנט האָכערמאַנען צו אַרעסטירען, נאָך דער דעציזיע איז ה. גע־שטאָרבען.

די זיצונג פון די בעגלויביגע, וואָס איז פאָרגע־קומען ד. 29. סעפּטעמבער 1930 איז נישט צושטאַנד געקומען צוליב דעם, וואָס די אַלמנה, די איינציגע יורשטע האָט זיך נישט געשטעלט. צוליב וואָס ס׳איז געשלאָסען געוואָרען אַ קאָנטראַקט פון די בעגלויביגע, און די־בּיי געוועהלט אַדוו. פיינבערג אַלס סינדיק.

אויף דער לעצטער זיצונג איז בעשטעטיגט געוואָרען דער קאָנטראַקט און דער סינדיק אַדוו. פיינבערג.

* * *

די לעדער־סוחרים „מאַנעלא און בערנשטיין" (נאָוואָמיעסקא 9) איז אין דעצעמבער 1930 פער־עפענטליכט געוואָרען אַן׳אויפאַדלאַשטש.

דער סינדיק אַדוו. כוואַט האָט צוויי מאָל בע־שטימט זיצונגען דורך בעקאַנטמאַכונגען אין דער פּרעסע, און קיין איינער, אַ חוץ די פערטרעטער פון דער קר. קאַסע און פון מאַגיסטראַט, האָט זיך נישט געשטעלט.

אויף דער לעצטער זיצונג, איז צוליב דעם אָראָפּגענומען געוואָרען דער אויפאַדלאַשטש פון דער דערמאָנטער פירמע.

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1911

עס האָט זיך אָנגעהויבען די מיליטער־רע־גיסטראַציע פון מענער, וואָס זענען געבוירען גע־וואָרען אין יאָהר 1911

די רעגיסטראַציע פיהרט אדורך די מיליטער ביוראָ פון מאַגיסטראַט אויף זאַוואַדזקאַ 11, טעגליך פון 8 ביז 3 אַ זייגער.

עס דאַרפען זיך שטעלען :

היינט, דאָנערשטאָג, 8 אָקטאָבער

די וואָס וואוינען אויפ׳ן שטח פון 2־טען קאָמיסאַריאַט מיט די אותיות:

A B C D E F G H Ch I J

און די, וואָס וואוינען אויפ׳ן שטח פון 7 קאָמי־סאַריאַט מיט די אותיות :

S Sz T

מאָרגען, פרייטאג, ד. 9 אָקטאָבער

די וואָס וואוינען אויפ׳ן שטח פון 2 קאָמי־סאַריאַט

K L Ł M N O

די וואָס וואוינען אויפ׳ן שטח פון 7 קאָמי־סאַריאַט מיט די אותיות :

U W Z Ż

צוגאב-פאבאר-קאמיסיע

(א) דעם 12 ד. ח. 8 פריה וועט אין לאָקאַל אויף אַלעיע קאָשטשושקי 21 אָנהויבען צו אַמטירן אַ צוגאַב־פּאָבאָר־קאָמיסיע פאַר די פּאָבאָראָוועצעס פון יאָהרגאַנג 1910 און עלטערע, וואָס וואוינען אויפ׳ן שטח פון פּ.ק.או. לאָדז־שטאָט 1, ד.ה. אויפ׳ן שטח פון 2, 3, 5, 8, 9 און 11 פּאָליציי־קאָמי־סאַריאַטען.

צו דער דאָזיגער קאָמיסיע זענען זיך מחויב צוצושטעלען די פּערזאָנען, וועלכע האָבען זיך לעת עתה נישט געשטעלט פאַר אַ קאָמיסיע, וואָס האָבען נישט רעגולירט זייער מיליטער־פליכט און וועלכע האָבען בעקומען „וועזוואַניעס" פון דער לאָדזער שטאָטישער סטאַראָסטווע.

פארזיכטיג מיט בענזין-מאשינקעס

(א) וואָלף ציטרין, א ביוראַליסט, (פון פּיאָט־קאָווא 4) איז זיך געגאַנגען נעכטען אָפּקאָכען פרישטיק אויף א בענזין־מאַשינקע, האָט די מאַשינ־קע עקספּלאָדירט, און אָנגעצונדען אויף איהם די מלבושים.

אינגאַנצען אָנ׳אָפּגעבריהטען האָט איהם פּאָגאָטאָוויע אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

אפעלאציע-געריכט האט בעפרייט

משה-וואלף נוסבוים׳ען און שלמה-ישראל יאקובאוויטש׳ן

(2) דעם 18־טען מאַי פאָריגען יאָהר זענען אויף דער בעשולדיגונגס־באַנק פון קרייז - געריכט געזעסען: משה־וואָלף נוסבוים, 21 יאָהר אַלט, גאָדעל אייזיקאָוויטש, 22 יאָהר אַלט, און שלמה־ישראל יאַקובאָוויטש, 25 יאָהר אַלט.

דער דאָזיגער יאַקובאָוויטש איז אַ ברודער פון מרדכי יאַקובאָוויטש, וועלכער איז בשעתו ער־מאָרדעט געוואָרען דורך אַ געוויסען גנאַט. דער בעשולדיגונגס־אַקט האָט פאָרגעוואָרפען די בעשול־דיגטע, אַז אין דער נאַכט פון 29־טען אויפ׳ן דריי־סיגסטען נאָוועמבער פאָריגען יאָהר זענען זיי בשותפות בעפאַלען שלמה איטשע באָטשאַנען (לו־טאָמירסקע 31) אויף די טרעפּען פון ענגלישען זאַל, אַלעי קרשטער מאַי, בעת אַ חתונה־פערווי־לונג פון אַ געוויסען וויעוויאָרא.

באָטשאַן האָט דאַן בעקומען אַ גאַנצע רייהע וואונדען מיט אַ מעסער אין דער ברוסט, אין קאַרק און אין די פּלייצעס. נאָך עטליכע חדשים קורירען זיך איז באָטשאַן געזונד געוואָרען.

די דריי פּערזאָן, וואָס האָבען איהם געשטאָ־כען, זענען אַוועקגעשטעלט געוואָרען פאַרן געריכט אַלס בעשולדיגטע אין ווילען בעגיין אַ מאָרד.

דאָס געריכט האָט דאַן אויסגעהערט עטליכע און פופציג עדות, האָט געדויערט צוויי טעג, און האָט אַרויסגעגעבען אַנ׳או טייל, לויט וועלכען נוסבוים איז פעראורטיילט געוואָרן אויף פיר יאָהר און יאַקובאָוויטש אויף 6 יאָהר שווערע טורמע.

אייזיקאָוויטש איז דאַן בעפרייט געוואָרען.

די פערמשפּטע האָבען אַפּעלירט קיין וואַר־שאַ, און נעכטען האָט דאָס וואַרשאָווער אַפּעלאַ־ציע־געריכט אַרויסגעטראָגען אַנ׳איבערראַשענדען אורטייל, לויט וועלכען דער פּסק־דין פון לאָדזער קרייז־געריכט ווערט נישט נאָר בטול, נאָר ביידע פערמשפּטע ווערען בעפרייט פון שולד און שטראָף.

אין זעקס ראיאנען איז פערטיילט געווארען די פראקוראטור

ביים לאדזער קרייז-געריכט

דער פּראָקוראָר פון לאָדזער קרייז געריכט ד״ר יאַן מאַרקאָווסקי, האָט פערטיילט די ראַיאָנען פון די פּראָקוראַטאָרען פון קרייז־געריכט אין לאָדז. די ראַיאָנען־פערטיילונג וועלכע איז פערפליכטעט פון 1. אָקטאָבער 1931 איז פאָלגענדע :

ערשטער פּראָקוראָרס־פערטרעטער — ה. פּראָקו־ראָר סטאַניסלאַוו זגליטשינסקי און כוואַלאָווסקי.

דער 1. ראַיאָן נעמט אַרום די קאָמיסאַריאַטען 1. 2. און פון 9־טען ביז׳ן 14־טען קאָמיסאַריאַט — געה. פּראָקוראָר מיקאַליי ניקיטיענקאָ. אַסעסאָר — דיטריך.

2־טען ראַיאָן — די קאָמיסאַריאַטען 6, 7. און 8. — געה. פּראָקוראָר קאָזלאָווסקי, אַסעסאָר — באַרסקי.

3־טען ראַיאָן — די קאָמיסאַריאַטען 3. 4. און 5. — וויצע פּראָקוראָר סוסקי, אַסעסאָר — מיעטשיסלאַוו יאָעל.

4־טען ראַיאָן — נעמט אַרום די לאָדזער און בזשעזשינער קרייזען — געה. פּראָקוראָר רעטשינסקי

5־טען ראַיאָן נעמט אַרום גוי לענטשיצער קרייזען און שטייער־ענינים — ג. פּראָקוראָר קאָ־וואַלסקי.

6־טען ראַיאָן נעמט אַרום לאַסקער קרייז און מיליטער־ענינים — ג. פּראָקוראָר גזשעגאָזשעווסקי.

דער מאגיסטראט

פאר׳ן ארבייטס-געריכט

(2) דאָס אַרבייטס - געריכט האָט נעכטען צוגע׳משפּט, אַז דער מאַגיסטראַט דאַרף בעצאָהלען דעם ענטזאָגטען בעאַמטען, יוזעף סטרוזשינסקי, אַלס ענטשעדיגונג און פאַר אורלויב־צייט 918 זל. ווי אויך 10 פּראָצענט פון דער סומע ביז׳ן טאָג פון בעצאָהלען, און די קאָסטען פאַר׳ן פיהרען דעם פּראָצעס.

סטרוזשינסקי איז מיט 2 יאָהר צוריק אָפּגע־זאָגט געוואָרען פון פּאָסטען, ווייל אין דעם שטאָ־טישען שטאַל איז אויף אַ געהיימנישפולען אופן פערשוואונדען געוואָרען אַ וואַגאָן האָבער.

דאַן איז אין קרייז־געריכט פערפיהרט געוואָ־רען אַ פּראָצעס געגען סטרוזשינסקי׳ן, און ער איז בעפרייט געוואָרען.

קאץ מיט דריי קעצלעך

זענען גאר א געהויבענע משפחה

(2) שפּרינצע פרידמאַן פון זגערוש איז דעם 25 ס. ח. געקומען קיין לאָדז מאַכען פערשידענע איינקויפען.

בעת מעשה איז אויפ׳ן אַלטען מאַרק געווען אַ שטאַרקע בעוועגונג, און כדי נישט איבערגע־פאָהרען צו ווערען, האָט זי זיך געשטעלט אַ וויילע וואַרטען.

נעבען דער פרידמאַן זענען גראָד געשטאַנען 2 קליינע קינדער, וועלכע האָבען זיך צו איהר צו־געטוליעט.

האָט זי זיי זאָרגפעלטיג אָנגענומען פאַר די הענטלעך און איבערגעפיהרט אויפ׳ן צווייט טראָטואַר.

דאַנקט זיך, זעהר פיין און שיין.

אויסגעלאָזט האָט זיך אָבער, אַז דאָס „אַרי־בערפיהרעכץ" האָט זיך איהר נישט געלוינט, וואָ־רום בעת זי האָט אַריבערגעפיהרט די קינדער פאַר די הענטלעך, האָבען זיי ביי איהר אַרויסגע׳גנבעט פונ׳ם האַנד־בייטעל 1200 זלאָטעס מזומן־געלד און זענען אַנטלאָפען. (דעם בייטעל האָט זי געהאַלטען אונטער דער פאַכווע, און די עפענונג איז געווע־ן פון אויבען)

דער ענין איז אַריבער צו דער פּאָליציי און זען איז דערגאַנגען פאָלגענדעס:

די צוויי קינדער זענען ברײַנדעל (13 יאָהר אַלט) און נחום (15 יאָהר אַלט) און די פאַמיליע זייערע איז קאַץ.

זייער פאָטער, מענדל משה קאַץ איז אַנ׳אַלטער גנב, און ער וואוינט אין דאָרף קורי, הינ־טער לאָדז.

אַזוי־ווי דער אַלטער איז „נישט מיט אַלע־מען" מיט׳ן געזונד, האָט ער „אויסגעטשוויטשעט" זיינע צוויי קינדער, וועלכע זענען אַגב זעהר קליין עיואַקסען, און זעהען אויס, ווי 8 – 10 יעהריגע [illegible] בכבודו ובעצמו גיט אַכטונג, אַז די קליינע „פּענטאַקעס" זאָלען גוט אַרבייטען די מלאכה.

נעכטען האָט מען זיי געכאַפּט און געבראַכט אין אויספאָרשונגס־אַמט. וואו די בע׳גנב׳עטע פרוי פרידמאַן האָט זיי דערקענט.

דאָס געלד האָט מען שוין ביי זיי נישט געפונען.

מחמת ס׳איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז דער פאָטער זייערער האָט זיי אויסגעבילדעט אַלס פאַך־גנבים, ווערען זיי איבערגעשיקט אין אויסבע־סערונגס־הויז.

Prywatne POGOTOWIE LEKARSKIE
ZIELONA 6,
Telefon 12-333
tel. 12-333
tel. 12-333
ערטיילט דרינגענדע ערצטליכע הילף אין אלע פלוצימדיגע פאַרפאַלען צו יעדער צייט בייטאָג און ביינאַכט ווי אויך אין אלע אקושעריע און גינעקאָלאָגישע הילף.

אין 4 חדשים אַרום

וועלען בעקאַנט ווערען די רעזולטאַ־טען פון דער פאָלקס־צעהלונג

(2) די צוגרייטונגען צו דער פאָלקס ציילונג, וואָס דאַרף אַדורכגעפיהרט ווערען דעם 9 דעצעמבער ה. י. זענען אין פולען גאַנג.

די גענויע רעזולטאַטען פון דער דאָזיגער צווייטער פאָלקסציילונג אין פוילען וועלען זיין בעקאַנט אין סוף יאַנואַר ק. י., שפּעטסטענס – אָנהויב פעברואַר.

לאָדז מאַכט זיך נישקשהדיג פליישיק

(2) אין חודש סעפּטעמבער הײ־יאָהר זענען אין די לאָדזער שעכט־הייזער געקוילעט געוואָרען 20,457 שטיק בהמות, אין דער וואָג פון 1626087 קילאָ.

אין פערגלייך מיט דעם פאָריגען חודש איז די שחיטה געשטיגען, מחמת פיל מענשען זענען צוריקגעקומען פון די זומער־וואוינונגען.

אַפּטייקען

(2) היינט ביינאַכט דיזשורירען: א. דאַנצער (זגערזשער 57), וו. גראָשקאָווסקי (ליסטאָפּאַד 15), ס. גאָרפיין (פּילסודסקיעגאָ 54), ס. באַרטאָשעווסקי (פּעטריקאָווער 164), ר. רעמבעלינסקי (אַנדזשעיאַ 26, א. שימאַנסקי (פּשענדזאַלניאַנאַ 75).

פער'סמ'ט מיט שנאַפּס

(א) אַנטאָני קוזשאַווא (ליסנער 18 האָט געטראָגען אויף דער לאָטעריע עטליכע הונדערט זלאָטעס, האָט ער זיך מיט קאָלעגען, וואָס זענען איהם געקומען אָפּגעבען מזל טוב אַזוי אָנגעשכורט אַז ער האָט זיך פער'סמ'ט און אוועקגעפאַלען.

דער פּאָגאָטאָוויע־דאָקטער האָט איהם אויסגעפּלומפּט דעם מאָגען, און אין אַ שווערען צושטאַנד אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

אַ יאָהר טורמע פאַר שלאָגן אַ פּשאַדאָוניק

(א) א געוויסער מעניעל ווייסקאָל, וועלכער האָט אַ ביר שענק אויף בושעזשינער 16, איז נעכטען דורכ'ן שטאָטישען געריכט פערמשפּט געוואָרען אויף אַ יאָהר טורמע, דערפאַר וואָס ער האָט ב ת אַ רעוויזיע אין זיין שענק אַ קלאַפּ געטון מיט דער פויסט דעם פּאָליציי־פּשאָדאָווניק מאַ־אַווסקי.

קאָנסטיטואירונג פון דער געז. „ידידי הספר העברי“

עס איז געגרינדעט געוואָרען אין אונזער שטאָט אַ אָפּטיילונג פון דער געזעלשאַפט „ידידי הספר העברי“. מוצאי שמחת־תורה איז אָפּגעהאַלטען געוואָרען די ערשטע פערזאַמלונג פונ'ם סניף, אויף וועלכער עס איז געוועהלט געוואָרען אַ ברייטער קאָמיטעט און אַ ענגערע עקזעקוטיווע. אין דער עקזעקוטיווע זענען אַריין פאָלגענדע ה"ה: ד"ר ברוידע (פאָרז.), ד"ר בערלאַס (סעקרעטאַר), ה' ל. גאָלדבערג (קאַסיר), ד"ר טאַרטאַקאָווער, איגוש. לינדער, ד"ר פרענקעל, ה' ש. לצוו און ה' מ. לימאַן.

דער קאָמיטעט איז שוין צוגעטרעטען צו אַ גרויסער אַקציע פאַר הערבירען מיטגלידער פאַרן פעראיין, וואָס זאָלען זיך מתחיב זיין צו קויפען יעדעס יאָהר ביכער פאַר אַ בעשטימטען סכום.

בעשלוס פון פאַבריקס־דעלעגאַטען

(ב) נעכטען איז פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג פון פאַבריקס דעלעגאַטען פון „פּראַצאַ“, אויף וועלכער עס איז ווייטער דיסקוטירט געוואָרען וועגען שליסען אַ געמיינזאַמען אָפּמאַך מיט דער נישט־אָרגאַניזירטער אינדוסטריע.

די דעלעגאַטען האָבען גע'טענה'ט, אַז די פאַבריקאַנטען שלעפּען ספּעציעל אָפּ די אונטערהאַנדלונגען, און רופען נישט צונויף קיין פערזאַמלונג, כדי צו וועהלען דעלעגאַטען, בכדי צו אונטערהאַנדלען אין אַרבייטס אינספּעקטאַריאַט.

נאָך דער דיסקוסיע איז בעשלאָסען געוואָרען אַרויסצורופען אַ שטרייק, אויב די פאַבריקאַנטען וועלען ווייטער אָפּשלעפּען מיט די אונטערהאַנדלונגען, און נישט דערפיהרען צו אַ בקרובדיגען שליסען פונ'ם אָפּמאַך.

פאַר שלאָגן און שרייען „פּאַרשיווי זשיד“

איז אַ ראַטמאַן פון האַנדווערקער־קאַמער פערמשפּט געוואָרען אויף 3 וואָכען אַרעסט

דעם 17 יוני איז אין זאַל פון שטאָט־ראַט צוזאַמענגערופען געוואָרען דורך דער לאָדזער האַנדווערקער־קאַמער אַ קאָנפערענץ פון די צעך־פאָרשטעהער. אויף דער דאָזיגער קאָנפערענץ האָבען געדאַרפט אַרומגערעדט ווערען אַ רייהע וויכטיגע פראַגען. די ענדעקעס האָבען אָבער אַרויסגערופען אַנ'אַוואַנטורע און אויפגעריסען די קאָנפערענץ. בעת מעשה האָט איינער פון די ענדעקישע ראַטמענער פון האַנדווערקער־קאַמער, קאַפּטשינסקי אַ קלאַפּ געגעבען דעם לייטער פון עטליכע יודישע צעכען ה' פישמאַן, און אויך געשריגען „פּאַרשיווי זשיד“.

ה' פישמאַן האָט אָנגעקלאָגט דעם היציגען ענדעק אין געריכט און נעכטען איז פאָרגעקומען זיין פּראָצעס. ער איז פערמשפּט געוואָרען אויף 3 וואָכען אַרעסט און בעצאָהלען די געריכט־קאָסטען.

פּאָליציי־אַגענטען וועלען האַלטען אויפ'ן אויג פערשידענע אַגענטען

(2) אין משך פון די לעצטע וואָכען פליסען איין צו דער פּאָליציי־מאַכט מעלדונגען וועגען מיסברויכען, וואָס ווערען בעגאַנגען דורך פערשידענע פערזאָנען, וועלכע גיבען זיך אָן אַלס אַגענטען פון דער „קרעדיט־און פאַרשוס־באַנק אין קראַקע“.

אונטער אויסרייד פון אויסטוישען, שווינדלען זיי אויס ביי נאַאיווע מענשען דאָלאַרובקעס, בוי־הלוואה אָבליגאַציעס, באַהן־אָבליגאַציעס א.א.וו.

נישט אַכטענדיג אויף די אָפטע מעלדונגען אין דער פּרעסע וועגען די דאָזיגע שווינדלערייען, פליסען איין די אַנקלאַגעס אַלץ ווייטער און ווייטער.

ווי מיר דערוויסען זיך, האָט די פּאָליציי־מאַכט בעשלאָסען צו פערשפּרייטען אַן אויפמערקזאַמע קאָנטראָלע איבער די כל'ערליי אַגענטען, כדי פעסטצושטעלען, אויף וואָס, אייגענטליך, עס שטיצט זיך זייער טעטיגקייט.

אַז דאָס קעמעל צוברעכט זיך

צוברעכט ער דעם סוחר דעם קאָפּ...

(א) עהערנעכטען איז אין שטעטעל וולאַדיסלאַוואָוו, קאָנינער קרייז, פאָרגעקומען אַ יאַריד.

אויפ'ן יאַריד האָט זיך אויסגעשטעלט דער לאָדזער הענדלער לידוויג בערגער מיט אַ טישעל פערשידענע פאַטענטירטע נייעסען, ווי נאָדעל־פאָדעם־אַנציהערס, קעמלעך, וואָס צוברעכען זיך נישט וכדומה.

איינער, אַ פויער, איגנאַץ גולאַי פון דאָרף קרופּינאַ האָט ביי בערגער'ן געקויפט אַ ה[illegible]ר־קעמעל, און אַזוי־ווי ער האָט זיך איהם, ביים בויגען, צוברעכען, און בערגער האָט איהם נישט געוואָלט צוריקצאָהלען דאָס געלד, האָט ער איהם מיט אַן אַרשיק געשפּאָלטען דעם קאָפּ.

גולאַי איז אַרעסטירט, און בערגער'ן האָט מען אין אַ זעהר שווערען צושטאַנד אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

גנבות

(2) משה זעליגמאַן (פּיעטרקאָווער 88) האָט נעכטען אינדערפריה אויפגעהאַנגען אויפ'ן באַלקאָן אויסלופטערן זיינעם אַנצוג אין דעם ווערט פון 250 זלאָטעס.

ער האָט איהם פערשפּאַרט אַראָפּצונעהמען, אַזוי האָט ער זיך „אויסגעלופטערט“...

רחל עכמאַן (מילטשאַרסקיעגאָ 4) האָט נעכטען געטראָגען 2 פּעקלעך העמדשקעס אויף ציגעלגאַס, האָט מען איהר איין פּעקעל, אין דעם ווערט פון 120 זלאָטעס, אַוועקגע'גנב'עט.

אסתר קאָניעצפּאָלסקאַ, פון פּילסודסקיעגאָ 58, האָט מען צוגע'גנב'עט פאַר 350 זלאָטעס מלבושים און וועש.

ביי סטעפאַן פיינקינד'ן (פּיעטרקאָווער 40) האָט מען צוגע'גנב'עט פאַרמיערען אין בעטגעוואַנד פאַר 500 זלאָטעס.

„סיקס אַפּיל“

(דער רוף פון געשלעכט)

די שטאָט איז אויפגערעגט פון דער ידיעה וועגען דעם גרויסען פּראַקטישען מיטינג אינטער'ן לאָזונג „סיקס־אַפּיל“ (דער רוף פון געשלעכט).

אָט אָ די צוזאַמענקונפט פון אַלע פרויען און מענער פון לאָדז און דער סביבה, וועט פאָרקומען דעם 18 אָקטאָבער 12 בייטאָג אין שטאָטישען טעאַטער.

די נעמען פון די אָנטיילנעהמער אין מיטינג וועלען זיכער זיין אַ רעוואָלוציע. אין די נאָהענטסטע טעג וועלען זייערע נעמען אָנגעגעבען ווערען.

גוט מאָרגען!

צוריק פון בראשית.

...איז ווי האַלטען מיר? פאַר שבת־בראשית.

– אמת, מיר האַלטען טאַקע ביי בראשית.

די ווייבלעך אונזערע טאַנצען אין חוה'ס קליידער. פון מינדסטען „נחש“ לאָזען זיי זיך צורעדען צום „עץ הדעת“. יעדער יוד געהט אַרום און זוכט אַנ'„עזר“. די „קין־פּאָליטיק“ איז איצט שטאַרק פּאָפּולער אין דייטשלאַנד, רומעניען און אין אַנדערע אייראָפּעאישע מלוכות – צוריק צו בראשית.

יאָ, מיר געהען צוריק צו בראשית.

נישט נאָר אין דער פּאָליטיק, נאָר אַפילו ביי אונז אין לאָדז. ביי אונז אין לאָדז הויבט מען איצט אויך אָן פון בראשית.

ווי אַזוי?

אָט ווי אַזוי:

שוין העכער אַ יאָהר צייט, ווי מ'נעהמט נישט אין לאָדז קיין וועקסלען. טאָמער נעמט מען יאָ אַ וועקסעלע, בעקוקט מען די זשירעס און די אויסשטעלערס דורך אַ פערגרעסער־גלאָז. דער אויסשטעלער מוז זיין ריין ווי אַ „הדר“, ווי אַ קאָרפּוירער אתרוג, טאָ פרעגט זיך אַ קשיא: פון וואַנען נעהמען זיך איצט נאָך אַזוּפיל „גאַדזורען“ און אויפּאַדלאָשטשען? די פאַר־אַ־יאָהריגע פּעקעלנעהמער'ס, האָבען דאָך שוין לאַנג „אָפּגעדאַוונט“, טאָ פון וואַנען קומען זיי איצט?

איז דער תירוץ: מיר הייבען צוריק אָן פון בראשית. די, וואָס האָבען מיט אַ יאָהר צוריק באַנקראָטירט, האָבען אין 6 חדשים שפּעטער רעגולירט. אויף דער רעגולאַציע, האָבען זיי אויסגעשטעלט וועקסלען און, אַז די וועקסלען זענען געוואָרען פעליג, האָבען זיי די רעגולאַציע באַנקראָטירט. דייטליכער געזאָגט: פון לעצטען יאָהר זענען טאַקע שוין נישטאָ קיין באַנקראָטען. מ'געהט נאָר צוריק צו די עושטע – מ'הייבט אָן פון בראשית...

אב—נעס.

ח. נ. ביאַליק אין דער העברעאישער שולע „יבנה“

דינסטאָג פאַרמיטאָג האָט דער דיכטער חיים נחמן ביאַליק בעזוכט די שולע „יבנה“ וואו ער איז געוואָרען בעגריסט אין אָנוועזענהייט פון אַלע שילער און שילערינס צוריק לעהרער נ. סאור דער דיכטער האָט זיך דאַן געווענדעט מיט אַ פּאָר וואַרימע ווערטער צו די שילער און געדאַנקט פאַר די אויפנאַהמע. פאַר'ן געזעגענען זיך האָט דער כאָר געזונגען „תחוקנה“ און „התקוה“.

זרבבל־רעפעראַט וועגען „הערצל ווייצמאַן און זשאַבאָטינסקי“

(ל) דעם פאַרגאַנגענ'ם שבת אין דער פריה איז פאָרגעקומען אין פילהאַרמאָניע אַנ'אינטערעסאַנטער בּלעהרענדער רעפעראַט פון בעקאַנטען פ. צ. פיהרער זרבבל פון וואַרשע.

אין העכער 2־שעה'דיגען רעפעראַט האָט ער געשילדערט די געשיכטס־פאַזען פון ציוניזם אָנהויבענדיג פון הערצל, ווייצמאַן, זשאַבאָטינסקי ביז סאָקאָלאָוו'ן. דער פערזאַמעלטער עולם אויפ'ן זאַל האָט געמאַכט פערשידענע צווישענרופען. דער רעדנער האָט געענטפערט אויף די צווישענרופען.

ר. איזראעל

(128

ליבע און טויט

סענסאַציאָנ. טראַגישער ראָמאַן פון לאָדזער לעבען

— איך געדענק, ווי דאָס מיידעל, וועלכע איז געווען איבערצייגט, אַז איך ליב זי אַזוי שטאַרק, ווי זי מיך, האָט געעפענט די אויגען, ווען זי האָט דערפיהלט, אַז איך וויל זי פערקויפען, פשוט פערקויפען ווי אַ זאַך, ווען זי האָט זיך דערוואוסט ווער איך בין, וואָס מיין בעשעפטיגונג איז, זי האָט גאַרנישט פּראָטעסטירט, איהרע קלוגע אויגען האָבען נאָר געקוקט אויף מיר אַזוי, אַז איך וועל דאָס קיינמאָל אין מיין לעבען נישט פערגעסען, זי האָט שרעקליך געליטען, איך האָב זיך וועגען דעם דערוואוסט מיט אַ צייט שפּעטער, מ'האָט מיר דערצעהלט, אַז זי האָט געקעמפט ווי אַ לייב, מיט די וועלכע האָבען זי געוואָלט פעראומגליקען, וועלכע האָבען געוואָלט האַנדלען מיט איהר לייב. צום סוף איז זי ענטלאָפען פון איהרע פערפאָלגער און זיי האָבען אַליין נישט געוואוסט וואו זי איז אַהינגעקומען. פון דעמאָלט אָן האָב איך נישט געהערט וועגען איהר, זי נישט געזעהען, אָבער מיר האָט זיך די גאַנצע צייט אויסגעדוכט, אַז זי טרעט אויף מיינע פיס, אַז זי געהט מיר נאָך ווי אַ געשפענסט און פערפאָלגט מיך די גאַנצע צייט פון זייט דעמאָלט ווען איך האָב איהר אַזאַ שטאַרקע עולה געטון, איך האָב זיך אין מיין שפּעטערען לעבען איבערצייגט, אַז ס'איז אַזוי, אַז נישט קיין אַנדערער ווי זי האָט זיך אונטערגענומען מיך אונטערצוברענגען און מיך אונשעדליך צו מאַכען אויף שטענדיג, מאַנכעס מאָל האָב איך זי געשאָלטען און געזוכט צו שטערען איהר אַרבייט, מאַנכעסמאָל אָבער האָב איך זי געבענשט און בעשלאָסען צו ערלויבען, אַז זי זאָל פערענדיגען איהר נקמה. איצט האָט זי די נקמה פערענדיגט. איך שרייב דעם דאָזיגען בריף, ווייל איך ווייס, אַז דאָס איז מיין סוף.

די גאַנצע צייט ווען אינ'ם בריף האָט זיך גערעדט וועגען דעם מיידעל, וועלכע איז אַזוי שרעקליך אָפּגענאַרט געוואָרען דורך נירענבערגן און דאַן האָט זי געזוכט נקמה צו נעהמען אין איהם, איז אידא געזעסען אָהן בעוועגונג. לפנים האָט זי זיך צוגעהערט צו דעם וואָס טשאַרל האָט געלייענט אָבער אין דער אמת'ן האָט זי גאַרנישט געהערט, זי האָט געזעהען אַלץ וואָס זי האָט אַדורכגעליטען ביי דעם אויסוואורף נירענבערג, די גאַנצע בעשרייבונג אין בריף איז בוגע געווען איהר אַליין, אידאַן, וועלכע איז געפאַנגען געוואָרען דורך נירענבערגן, פערקויפט געוואָרען אין אַ [illegible]־הויז און זי קוים אַליין געראַטעוועט פון דאָרטען, טאַקע דאָ אין בוענאָס־איירעס איז דאָס געווען. די בילדער זענען איהר אַדורך פאַר די אויגען, זי האָט געזעהן גענוי יעדע סצענע וואָס נירענבערג, דער קראַנקער, משוגענער, נישט־שעדליכער מעהר האָט געשריבען אין בריף, זי געדענקט ווי זי האָט געשוואוירען בקמה צו נעהמען אָן איהם, ווען זי זאָל אַפילו דאַרפען דערויף מקריב צו זיין איהר גאַנץ לעבען, זי האָט איהר שבועה געהאַלטען, זי האָט זיך פערבונדען מיט טשאַרלען, וועלכער האָט זיך פערליבט אָן איהר, זי אין איהם אויך, און ביידע זענען געפאָהרען פון לאַנד צו לאַנד, כדי צו דעמאַסקירען נירענבערגן, יעדעס מאָל האָט זיך אָבער דעם אויסוואורף איינגעגעבען אַרויסצודרעהען פון זייערע הענד, איצט האָט ער זיין אמתע שטראָף בעקומען.

טשאַרל האָט בעמערקט ווי אידא זיצט פערטראַכט און איז פערטיפט אין געדאַנקען און הערט אַפילו נישט וואָס ער לייענט, ער האָט אויפגעהערט צו לייענען, אידא האָט דאָס אַפילו נישט בעמערקט און האָט איהר פּויזע נישט פערענדיגט, די בילדער זענען איהר געלאָפען פאַר די אויגען איינס נאָכ'ן אַנדערען אַזוי ווי אין אַ קינאָ, איהר גאַנץ ביזאיצטיק טרויעריג לעבען האָט זי דערזעהען, זי האָט זיך דאָך געדאַרפט פרעהען, וואָס זי האָט איהר ציל דערגרייכט. נירענבערגן אונשעדליך געמאַכט און ווע[illegible] קענען חתונה האָבען מיט טשאַרל'ן, אָבער איצט איז איהר קיין שום פרייד נישט איינגעגאַנגען, זי האָט אינ'ם בריף דערזעהען די טיפענישען פון אַ פערוואָגעלטער, אומגליקליכער נשמה...

— וואָס איז דיר אידא, האָט טשאַרל געפרעגט, דו הערסט אַפילו נישט וואָס איך לייען אפשר זאָל איך אויפהערען צו לייענען, אויב דאָס ווירקט אויף דיר אַזוי שלעכט.

אידא האָט אַ ציטער געגעבען. זי האָט אַפילו נישט בעמערקט, אַז טשאַרל האָט אויפגעהערט צו לייענען און קוקט אויף איהר מיט אַזעלכע גוטע, מילדע אויגען.

— יאָ, איך האָב זיך פערטראַכט האָט אידא געענטפערט, דו דאַרפסט מיר נישט פעראיבעל נעהמען, שיינער טשאַרל, ווי בעוואונדערט די לעצטע שילדערונגען אין דעם מערקווירדיגען בריף, האָבען אויף מיר געמאַכט אַזאַ שטאַרקען איינדרוק.

— פאַרוואָס עפּעס גראַד די לעצטע שילדערונגען, איך האַלט, אַז דאָס איז נאָך נישט דאָס שרעקליכסטע, ס'זענען געווען מאָמענטען פיל שטאַרקערע, פיל שרעקליכערע, וועלכע האָבען באמת געקענט אויפטרייסלען די נערווען און מאַכען דעם שטאַרקסטען איינדרוק.

— דאָס איז אמת, האָט אידא געענטפערט, אָבער פריהער האָט זיך אין דעם בריף דאָך נישט גערעדט וועגען מיר.

— און איצט ?..

— איצט רעדט זיך וועגען מיר אַליין...

טשאַרל און קאַרצעלאָ זענען אויפגעשפּרונגען פון זייערע ערטער.

(פאַרטזעצונג קומט).

הילף-קאַסע פאַר חתנים און כלות

אונטערן פאַרזיץ פון לאַוניק אַלעקסאַנדער יאַעל, איז פאַרגעקומען די גרינדונגס-פערזאַמלונג, פון דער הילפס-פערזיכערונגס-קאַסע פאַר חתנים און כלות גרינער מאַרק 1.

ה' אייזענבוים בעגריסט דעם לאַוניק אַלעקסאַנדער יאַעל, צו זיין 10 יעהריגען יובילעאום. און גיט אויך אָפּ אַ בעריכט פון דער טעטיגקייט אין קאַסע, אין פערלויף, פון 7 טען ליפיעץ 1931 ביז'ן 28 סעפטעמבער 1931.

לויט די תקנות, שטעלט זיך דער פעראיין דעם ציל, צו ערטיילען איהרע מיטגלידער מאַטעריעלע און יורידישע הילף, וואָס האָט אַ שייכות מיט הייראַט, אין עס קענען אַריינטרעטען מיטגלידער פון ביידע געשלעכטער. פון 16 יאָהר אָן, און דאָס איינשרייב-געלד בעשטייט פון 50 גראָשען, און וועכענטליכע בייטראַגע 10 גראָשען. פערהאַן אויך אַ קלוב, א לעזע זאַל, אַ ביבליאָטעק פאַר מיטגלידער און סימפאַטיקער.

אין דער פערוואַלטונג זענען אַריין: עהרען-פרעזעס ה' לאַוניק אַלעקסאַנדער יאַעל, פרעזעס — יוסף עהרליך, וויצע פרעזעסען — יחיאל פינמשעווסקי און מענדעל הימעלפאַרב, קאַסיר — פרוי יאַקובאָוויטש, עקאָנאָם — ישראל קארמיאַל, סעקרעטאַר ה' העלפער, פערוואַלטונגס-מיטגלידער פרוי דזשאַלאָשינסקא, פרוי שוסטענפויגעל פרוי וויל, קאַנדידאַטען: ברוך רונדשטיין, פרוי סמאַרעדינאַ, פרוי לעדערמאַן, אין די רעוויזיאָנס קאָמיסיע ברוך פאַנסקי, חיים יחזקאל זלאַטעגורסקי, יוסף אַלשער, קאַנדידאַטען בעסער און פרוי פוקס.

קלאַנג-קינא-טעאַטער

APOLLO

היינט און פאלג. טעג!
די בעדייטענדסטע עקראַן-אַרטיסטען!
סאַמע שטערנס!

Mya May, Conrad Veldt, Lya de Putti, Paweł Richter, Erna Morena, Bern. Goetzke

אין דעם פרעכטיגסטען פילם
פון דער וועלט א. נאָמען:

איבדישער פאַמיליען-קבר

2 סעריעס מיטאַמאָל

אנהייב אין וואָך. טעג 4 א זייגער נאָכמ.
שבת און זונטאַג 12 א זייגער בייטאָג.

פון קינא „ביילקא"

אין קינאָ-טעאַטער „ב״קא" ווערט איצט דעמאָנסטרירט דאָס בילד פון דער העררליכער אייראָפעאישער פראָדוקציע א. נ. „דיאַנא".

אין די הויפט-ראָלע קרעאירט די בעריהמטע אַרטיסטין אָלגא טשעכאָווא און איהר פאַרטנער שלעטאָוו.

זעלבסטמאָרד פון אַ יוד. פרוי

(א) אין טויער אויף פּאַרזשעוטשנא 7 איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד דורך פער'סמ'ען זיך מיט יאָדינע די 43-יעהריגע פעטריקאָווער איינוואוינערין סאַלא ראָזען, וועלכע איז געקומען זוכען אַר ביים אין לאָדז.

די פער'סמ'טע האָט מען אָפּגעפיהרט אין ראַדאָגאָשטשער שפיטאָל.

ראַדיאָ-פּראָגראַם

דאָנערשטאַג, 8. אָקטאָבער

11,58 צייט-סינאַל. 12,10 מוזיק. 12,35 קאָנצערט. 12,50 קאָנצערט. 3,45 מוזיק. 3,45 פּראָגראַם פֿאַר קינדער. 4,20 לעקציע פראַנצויזיש. 4,40 מוזיק. 5,10 פּאַרלעזונג. 5,35 קאָנצערט. 6,50 פערשידענעס. 7,15 קאָמוניקאַט פון לאָדזער האַנדעלס-קאַמער. 7,25 מוזיק. 7,30 רעפּערטואַר. 7,40 מוזיק. 7,45 ראַדיאָ פרעסע. 8,00 פעליעטאָן. 8,15 מוזיק. 10,15 מוזיק. 10,40 קאָמוניקאַטען. 11,00 מוזיק.

מעלדונג

אַלגעמיינער פראָפ. לאַנד-פעראיין פון בעקליידונגס-אַרבייטער אין פּוילען, אָפּטיילונג 2 אין לאָדז, בושעושינער 5.

אַכטונג, דאַמען בעשטעלטע-אַרבייטער!

מיר מעלדען אייך, אַז אין דער וואַרשטאַט פון ה' צימערמאַן, פּיעטריקאָווער 46 איז אויסגעבראָכען אַ קאָנפליקט. קיין שום אַרבייטער טאָר דאָרט ניסט נעהן אַרבייטען.

די פאַך-קאָמיסיע
פון דאַמען-בעשטעלטע-אַרבייטער

Zaginione zostały

kwity inkasowe z Nr. 19851 na zł. 40.– wydane przez Bank Zw. Spółek Zarobk. Oddział w Łodzi i kwit za Nr. 19354 na zł. 332.37. Kwity powyższe unieważniam. Zgubiłem również protest na zł. 30.— wystawca Kluk, pł. w Grudziądzu, zlec. Wąsowicz. Zwrócić takowe do Charasza, Młynarska 18. 6768

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צוריקגעקעהרט
צעגעלניאַנאַ 4, טעל. 216-90
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער-שוועכע, אַלע אַרט אַנאַליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
נעמט אָן פון 8–2 און פון 5–9 אָוונד.
בעזונדער וואַרטע-צימער פאַר פרויען.

Dr. med. H. GUTSZTADT
ספּעציאַל-אַרצט פאַר אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
ZACHODNIA 62 (Śródmiejska 14)
telefon 129-52.
נעמט אָן פון 9–10 פריה און פון 5–7 אָוונד.

23-טע מלוכה-לאָטעריע

5-טע קלאַס, 23-טער ציהונגס-טאָג

15,000 zł. na Nr. 103571.

po 10,000 zł. na N-ry 15710 174578 y76080.

po 5,000 zł. na N-ry 133762 188711.

po 3,000 zł. na N-ry 30107 37108 145432 208288.

po 2,000 zł. na N-ry 8393 22898 79151 84722 88158 110901 112040 117850 119340 121719 139967 157363 161040 162568 178910 182407 188812 203510 206186.

po 1,000 zł. na N-ry 4079 5456 8030 9632 10587 15667 32510 39036 39835 51322 65188 70529 75513 84102 87184 94767 106952 110399 110895 114829 116549 117369 118340 136174 153376 171800 173518 174045 194008 196836 203265.

po 500 zł. na N-ry 2275 3859 7614 10518 11972 13999 16010 16691 19429 20405 22330 22946 23015 24757 26395 28368 29535 30687 31280 31420 32260 32793 38811 39500 40036 40908 42815 42852 43118 43534 43744 43936 45058 45824 46687 47853 49876 50453 50734 57620 58493 59331 60810 61939 62004 62870 63260 63574 63580 63974 66444 66486 67537 67708 69935 71596 72993 76562 77881 78955 79448 79527 82062 88061 90164 90366 91651 91717 92782 93655 95038 96054 96232 96689 99218 100083 101691 102396 105610 105850 106899 107121 108063 108455 108601 109999 111666 116615 118282 118500 119171 119810 121009 121061 121490 122476 122555 123465 125286 130158 130283 130448 131198 133077 134391 136615 137128 147010 148470 148754 149242 150984 151514 152254 153027 153190 155104 155896 157553 158020 159503 160891 162274 162761 163122 165077 165740 167501 168952 171921 174037 175214 177057 181148 183275 184021 186042 186140 187382 187386 187591 188981 189031 189321 191383 194882 195424 196484 196922 196954 197371 197400 199385 200670 201743 201984 204774 208029 208532.

PO 250 ZŁOTYCH WYGRAŁY NUMERY NASTĘPUJĄCE:

83 152 295 373 648 59 766 839 43 997 1052 151 202 62 89 316 405 28 547 677 754 94 823 904 18 2106 207 27 93 330 428 40 531 68 89 607 59 795 816 51 902 3140 458 564 601 9 55 91 712 77 93 96 876 934 4076 325 489 543 703 917 29 69 73 5068 290 360 573 82 651 96 766 826 48 909 6060 401 31 40 66 74 555 724 88 7022 111 69 93 225 629 55 77 765 802 36 916 32 8146 66 240 66 324 418 546 52 79 616 920 9073 76 245 53 363 404 25 50 92 517 99 642 758 97 936 10000 38 202 387 547 70 78 627 775 76 985 11106 38 277 580 700 806 49 929 90 12024 290 407 20 30 38 578 740 813 74 975 95 13021 63 102 85 221 86 307 56 701 43 46 79 885 902 14205 74 317 460 95 558 72 626 840 919 15130 40 235 316 53 57 482 645 80 728 51 840 16117 352 470 560 730 40 52 881 994 17165 87 409 12 541 71 696 782 90 832 954 18006 27 91 212 62 301 429 88 528 711 832 956 19004 40 340 56 634 782 93 862 941 79 98 20055 71 120 65 230 409 517 69 760 885 93 922 91 21038 118 89 353 55 693 747 845 959 65 22012 21 37 131 47 78 226 520 70 84 696 753 890 035 23001 112 36 221 321 65 440 56 64 79 83 533 664 79 773 817 94 946 89 24027 59 84 121 91 95 366 477 86 559 644 716 905.

25699 168 216 18 351 563 81 601 63 869 948 26046 182 265 85 302 31 36 533 620 721 40 861 74 27199 382 447 725 80 824 70 948 92 28056 148 94 302 499 544 708 57 78 828 29048 198 294 336 430 505 30 694 807 28 59 989 30053 134 44 92 272 382 438 70 513 663 90 794 821 991 31070 74 181 302 6 51 52 65 568 88 668 78 32055 189 95 209 326 52 599 697 707 869 98 949 33124 244 91 312 27 86 428 617 706 34040 88 164 209 89 388 609 32 88 859 901 16 94 35074 120 341 441 47 82 549 820 942 92 36018 34 61 241 412 551 706 71 810 19 37 907 42 37003 4 38 82 196 97 207 35 37 502 87 88 627 732 47 94 880 38087 204 24 65 71 423 45 55 541 69 88 763 931 39215 74 317 402 607 813 89 40043 72 127 33 54 228 363 68 416 530 643 45 65 717 77 817 92 974 41251 326 432 91 501 32 81 600 70 79 86 806 943 44 42178 91 242 77 356 455 68 559 98 708 20 22 43006 68 254 65 355 506 619 27 69 80 725 52 882 44006 45 99 227 72 389 429 673 715 864 909 29 87 45076 103 46 66 424 38 53 90 512 93 602 714 17 26 54 930 46009 163 312 408 509 48 70 616 53 706 8 67 803 83 99 47011 60 65 93 106 49 318 657 761 830 35 943 48020 41 150 532 707 94 804 18 962 86 49055 86 190 213 387 478 539 83 639 51 934 85.

10.000 זל.

איז ווידער געפאַלען אין דער גליקליכער קאָלעקטור פון

F. BRAJTSZTAJN
Piotrkowska 14

5000 זל. אויף נומער 158829
5000 זל. אויף נומער 188711

גליקליכע לאָסען צו דער 1-טער קלאַס שוין צו בעקומען.

50073 80 170 259 459 640 70 73 80 88 701 48 823 977 87 51001 270 403 37 658 756 52030 191 258 83 354 69 459 746 880 53060 151 317 68 461 586 736 822 43 83 974 54100 248 350 637 50 55048 127 261 66 350 51 488 539 623 35 81 767 813 35 903 56137 87 228 82 84 497 534 56 72 726 29 32 829 977 57077 286 387 466 560 625 35 707 24 58062 125 58 82 248 91 384 422 90 550 91 658 88 93 703 32 37 878 87 99086 369 80 428 89 602 41 740 62 60293 306 75 416 646 740 70 857 99 916 61061 256 94 363 423 580 639 720 92 95 897 971 62131 220 437 669 773 95 828 940 63111 584 632 74 798 846 952 64027 72 96 176 84 269 83 317 598 604 88 857 912 59 65014 105 206 11 336 539 615 736 79 852 926 66001 86 194 518 39 634 62 81 95 754 877 916 18 66 67024 142 55 311 39 93 449 538 39 653 780 800 43 914 68099 178 206 69 83 90 352 65 478 622 84 787 92 902 9 92 69000 100 9 79 271 401 99 511 620 848 80 70048 206 96 376 433 43 552 63 626 47 52 727 808 71 71033 100 228 36 549 658 72 806 35 72061 88 366 432 67 513 93 761 73136 56 305 31 506 8 844 957 86 74123 247 58 65 306 33 473 536 629 712 50 857.

75006 23 86 201 318 45 66 452 549 66 627 774 836 74 909 11 14 55 72 82 76057 189 210 56 379 466 505 71 748 84 827 44 77011 115 82 205 18 317 87 447 509 656 62 94 767 89 90 805 78004 29 62 101 40 97 265 69 356 411 36 69 73 580 625 46 712 87 907 14 18 52 65 79103 308 425 72 681 97 850 56 80081 208 41 66 303 40 561 644 749 53 95 909 79 81125 60 224 301 79 86 463 542 603 45 74 865 82060 97 110 24 239 73 360 486 89 508 30 622 32 53 812 44 77 957 83162 269 449 710 31 59 800 14 918 84011 216 63 87 367 815 85052 172 263 360 486 99 500 9 21 761 802 40 55 86005 34 184 92 369 557 68 80 616 29 703 891 99 907 15 87085 143 221 967 561 796 99 362 82 88455 534 633 78 728 848 51 81 953 98089 204 [illegible] 341 523 53 635 75 852 90046 100 205 13 51 57 80 305 448 557 657 715 60 808 91351 624 718 803 46 58 92125 319 57 588 684 840 61 93040 120 81 409 98 315 673 700 4 22 866 94052 231 43 97 394 574 672 768 846 95142 254 307 11 49 592 96005 45 70 990 102 32 73 257 325 90 418 574 685 98 832 68 931 67 97105 399 419 41 61 521 669 827 80 952 98153 90 236 85 368 60 775 78 84 834 996 99037 96 355 454 632 56 713 867.

100062 297 352 500 639 73 733 79 836 63 983 104077 103 216 551 706 28 99 882 96 102100 98 331 50 56 81 530 621 77 751 87 865 912 93 103073 103 91 201 33 65 69 72 816 38 97 418 40 539 43 99 625 708 861 84 925 104114 99 339 85 454 543 621 96 760 813 47 923 29 105150 265 92 305 29 73 513 20 29 39 895 927 106141 64 219 66 593 611 817 107003 09 125 69 241 306 58 407 89 772 839 912 31 74 92 108190 276 81 601 25 61 861 994 10986 129 36 280 91 382 475 605 12 15 714 59 74 810 78 89 99 967 110085 162 227 331 91 480 88 93 502 75 680 720 64 898 905 86 111003 290 305 33 77 413 538 88 608 772 74 828 935 49 92 112042 124 479 509 20 33 647 75 776 812 65 922 113011 104 51 201 335 496 506 08 89 671 876 93 931 11400 41 110 75 223 26 89 652 64 853 76 918 64 70 94 115033 80 101 05 203 605 93 97 721 31 74 906 57 116205 07 526 710 44 76 883 117101 29 218 40 64 98 374 404 524 620 705 44 59 70 883 118011 52 287 351 420 29 646 713 46 81 824 119155 344 411 586 600 69 74 95 719 91 863 78 984 95 120107 26 292 361 529 681 802 15 69 93 121203 395 420 60 99 574 688 798 833 91 92 93 122263 369 79 565 90 725 207 891 123043 97 515 77 602 39 917 65 124017 42 75 84 163 266 322 72 533 71 78 616.

125025 74 137 266 381 403 508 87 667 98 909 15 126148 66 250 345 59 509 70 729 824 30 974 127054 68 188 231 305 60 408 652 96 715 128211 48 332 425 80 90 505 60 705 93 897 948 68 129004 21 95 108 38 494 517 655 61 716 89 862 77 927 130125 41 238 375 97 513 653 842 131187 215 344 434 36 613 799 860 132104 231 71 300 50 788 925 31 81 133184 91 456 560 649 777 836 134097 264 414 51 639 825 938 135153 64 78 311 37 97 504 15 57 721 36 800 48 928 65 13609 47 60 111 29 225 27 99 456 93 599 650 818 25 37 43 944 137065 82 136 83 281 339 513 17 79 633 40 58 80 738 83 883 930 65 77 138001 124 59 60 80 216 56 87 342 74 504 51 64 73 832 926 139105 47 200 606 760 73 87 805 27 96 916 33 140022 92 110 11 92 256 81 343 400 23 58 87 579 785 96 855 94 948 58 79 94 141097 187 238 301 415 501 53 79 82 652 703 12 71 84 823 29 81 927 42 82 142004 22 90 116 45 324 616 743 878 969 99 143165 282 [illegible] 57 83 451 52 77 567 658 763 86 834 86 907 23 98 144016 63 98 104 67 367 71 454 69 729 812 35 73 966 145101 85 205 82 352 53 401 535 [illegible] 696 871 923 146011 12 18 396 624 95 717 47 [illegible] 905 43 79 147202 54 367 417 651 82 83 780 833 70 89 980 148074 111 35 215 355 560 737 55 837 46 149082 94 186 201 06 91 38 525 618 34 86 784.

150081 146 217 22 41 314 21 586 619 872 77 971 151012 27 185 238 69 316 30 402 05 36 72 84 739 48 94 819 911 20 94 152018 26 37 91 132 60 204 64 320 528 92 99 684 711 80 805 43 153067 121 201 317 24 42612 34 35 37 58 746 833 68 154233 69 89 304 461 728 35 37 86 826 957 155014 29 32 33 267 82 455 509 698 701 844 996 156031 163 74 80 232 73 83 336 93 462 587 647 811 16 44 54 83 961 79 157022 281 96 319 40 74 452 83 515 633 771 873 971 158005 295 374 99 523 82 616 55 71 95 159041 116 18 254 56 467 84 95 549 80 753 70 96 815 68 923 30 58 160020 135 40 60 66 67 204 06 18 365 450 54 547 99 624 [illegible] 161109 208 501 600 55 58 97 703 42 977 162024 129 52 74 267 486 508 74 717 43 852 78 939 163151 258 399 433 512 607 08 817 38 69 950 164065 322 14 69 624 48 55 839 67 964 79 165071 196 555 90 166108 39 24568 75 76 310 49 582 97 604 85 874 998 167073 74 99 171 225 89 423 75 667 94 777 804 19 21 49 909 168037 251 390 550 611 781 837 38 56 85 912 25 39 169084 235 65 317 64 68 556 638 702 815 49 170098 155 285 429 506 27 92 750 171035 71 425 632 783 817 26 987 172074 169 71 333 77 405 62 608 34 46 727 173132 75 207 34 68 434 519 27 48 [illegible] 963 69 174038 78 154 275 343 01 02 15 89 526 616 17 28 55 77 732 827 915.

175070 71 152 65 74 328 582 688 765 800 176084 141 63 313 18 93 416 96 533 46 63 96 745 47 50 861 177018 42 230 78 336 70 93 408 32 55 500 10 38 630 39 729 89 906 98 178053 67 157 204 52 379 412 14 45 555 92 [illegible] 762 77 826 32 925 40 179115 236 61 392 541 84 653 86 90 393 180000 27 84 94 443 780 997 181006 93 292 98 307 46 406 13 543 617 709 60 81 182058 77 162 77 204 05 306 18 86 410 66 507 610 17 20 24 26 47 758 99 801 954 183020 47 64 76 306 409 517 71 83 630 752 811 21 37 70 184017 99 118 271 452 82 91 540 623 59 706 87 95 828 88 954 58 185067 84 363 427 517 40 607 743 45 844 900 08 10 75 186123 209 342 62 80 560 716 830 85 929 187065 250 408 97 281 825 903 188039 250 75 79 326 47 92 407 40 42 675 854 999 189198 330 401 522 70 608 71 762 850 59 918 190170 240 330 493 553 93 719 26 880 191064 312 67 476 91 601 718 81 906 192019 28 76 382 476 548 69 616 72 731 68 851 193181 400 01 537 642 802 14 57 956 194006 97 138 48 65 339 460 533 46 51 632 789 881 926 195220 95 402 613 904 52 90 196052 107 262 90 329 567 89 90 659 708 31 39 83 966 197227 31 89 692 724 40 856 198118 81 245 372 79 412 557 671 726 61 64 925 199109 371 433 608 784 852 929 86 89.

200050 179 228 54 77 339 91 450 60 08 35 80 732 872 947 87 201058 115 48 53 65 233 377 486 515 86 602 759 76 807 39 62 80 966 88 202037 106 228 85 322 49 424 518 745 805 26 57 92 909 19 203033 110 27 46 96 310 58 449 79 97 666 836 73 83 940 204013 49 76 107 299 323 539 75 778 876 956 205050 155 319 512 45 206015 24 37 168 293 381 97 475 88 508 09 715 51 71 859 85 961 96 207207 [illegible] 411 626 45 81 722 838 946 208016 46 207 83 327 54 91 485 548 790 853 955 209052 101 48 394 630 39 735 840.

—==)(:(==—

קלאנג-קינא-טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26

היינט און פאלגענדע טעג:

פראכטפולע פילם-דראמע פונ׳ם לעבען פון די לופט פליהער א. ג.

„דער פליהער"

אין די הויפטראלן:

JACK HOLT i LILA LEE.

פילם פון שטארקער שפאנונג. פראכטפולע אויסשטאטונג.
קאנצערט-שפילען פון די ארטיסטען.
אויסער ן פראגראם: קלאנג-צונאבע.

נעכסטער פראגראם: „פונוואנען ס׳איז נישטא קיין צוריקקעהר".

אנהויב אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג 12 בייטאג.

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאלאג-אקושער
11 זגערזשער 11
טעלעפאן 134-72
נעמט אן פון 3—4 נאכמ.
און פון 7 — 9 אווענד.

הײנט, דאנערשטאג, דעם 8. ה. ח. ווערט געעפענט אין לאדז, אויף צעגעלניאנא 34, טעל. 131-13 ביים HOTEL KLUKAS

א קאפע-הויז און רעסטאראן א.ג. „TEATRALNA"

עס וועלן ארויסגעגעבן ווערן פֿרישטיקעז, מיטאגען פון 12—5 נאכמיטאג און אווענטברויטעז
פון 4 גענג 2 זל., 3 גענג — 1 50 זל. די קוך געפינט זיך אונטער דער אנפירונג פון קוואליפיצירטע
פאכמענישע כוחות, וו לכל וועט צופרידנשטעלן די גרעסטע פֿינשמעקער. די שפייזן וועלן צוגעגרייט מיט
קאנקורענץ-פרייזען!! רעסטאראנע פוטער. קאנקורענץ-פרייזען!!

קלאנג-קינא
MIMOZA
קילינסקיעגא 178

היינט און פאלגענדע טעג!
די צוויי גרויסע עקראן-סטארס
Wł. GAJDAROW
ITA RINA
אין גרויסען קלאנג-פילם א. נ.
„אויף די כוואליעס פון ליידענשאפטען"
אנהויב 4 נאכמ., שבת און זונטאג 2 בײטאג
אויפ׳ן ערשטן סעאנס אלע פלעצער 60 גר

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, וויל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאן און עס פאלט אריין אין דעם פוס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל גוטענע הייל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראפעסאר׳ען מיט מיינע בע-האנדלונג און פון דייטשען פראפעסאר דאקטאר בראכורעזונג בעזונדערע זיכער דעם שווערסטן און געפעהרליכסטן ברוך. אויך פאר הויקערס לייטונגען ביז הייל-גארטעטען און אפאראטן פאר פערקרומטע פיס און פלאט-פוס ספעציעלע אינלאגען אין די שיך. מינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן. עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בײטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונ-בעדינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזי-טעטס-פראפעסארען: פראפ. ד״ר בעראנטש, פראפ. דר. י. מא-רישלער, פראפ. ד״ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע.

מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

זיט א סך יאהרען האב איך געליטען אויף א ברוך-קראנקהייט, וואס האט מיר דורך די מעהרערע אפעקען בעדראהט מיין לעבען.

היינט א דאנק דעם ה׳ דיר. י. ראפאפארט, אייגענטימער פון הייל-ארטאפעדישען אנשטאלט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10 (פראנט, פארטער) בין איך בעפרייט פון רופטור-ליידען, צוליב דעם פיהל איך מיך מערפליכטעט אויסצודריקען עפענטליך מיין דאנקבארקייט.

(—) A. GUZE, Łódź, ul. Sw. Anny Nr. 26.

די הנהלה פון די 7-קלאסיגע שולען
קאצענעלזאן-נחומאב
איז מודיע דאס פון נייעם שול-יאר אן, ד. ה. פון 1/9 1931 (י״ט אלול ווערען די שולען רעארגאניזירט און ס׳קומען פאר פאלגענדע ענדערונגען:

7-קלאסיגע שולע אויף דער נאד-לודקא 8. טעלעפאן 177-01 (צווישען נאוואמיעסקא און וסכאדניא) ווירד בעגרינדעט אויף א
מענער-שולע
אג׳ נעמט אן אין אלע קלאסען (ארז.) נור אינגלעך פון 5½ ביז 15 יאהר

פאר די אינגלעך פון ארטאדאקסישע עלטערן עגזיסטירט
א רעליגיעזער-חדר
וואו ס׳ווירד געלערנט דורך די בעסטע מלמדים גרינדליך
חומש, רש״י, פסוק, גמרא ותוספות
אין הדר ווערען אנגענומען אינגלעך פון 4 ביז 15 יאהר.

אין די פרעבעל-שולע (שפיל-שולע) און אין ערשטען אפטייל קענען אויך אינגלעך, ווערען מיידלעך פון 3—7 יאהר

7-קלאסיגע שולע אויף דער פאמארסקא 20. טעלעפאן 183-40 ס׳ווערען אין דעם פארגרעסערטען לא-קאל געעפענט די קלאסען
IV. III. II. I. C. B. A.
(אדרויסלעזן 1 ביז VII)
פיר קנאבען און מעדכען
אין שול צוואנג-עלטער פון 7—15 יאהר

א ספעציעלער פארבערייטונגס-קלאס פיר ענטוויקעלטע קינדער פון 5½ ביז 7 יאהר

ביי דער שולע עגז. א מוסטערהאפטע **פרעבעל-שולע** (שפיל-שולע) פיר קינדער אהן אונטערשייד פון ענטוויקלונג **פון 3½ ביז 7 יאהר**
די פרעבעל-שולע ווירד געפיהרט אין דער **פוילישער אונטעררכטס-שפראך** לויטן סיסטעם פון פראפעס. מאנטעסארי מיט מוזיק און ריטמיק.

פיר פיזיש שוואכע קינדער ווי אויך פיר אונבעמיטעלטע עגזיסטירט א נאכמיטאג-שולע ביז 50% בילינער. **נאכמיטאג פרעבעל-שולע.**

וויכטיגע בעמערקונג!
1) די 7-קלאסיגע שולע און רעליגיעזער חדר אויף דער גאס נאד-לודקא 8 (בײ נאוואמיעסקא) איז די נעהאנגשטע אנשטאלט פיר די עלטערן, וועלכע בדאגרושען צווישען צוויי וועלטען און זוכען צו פאראייניגען די מאדערנע וועלטלעכע בילדונג און ערציהונג מיט׳ן אידישען רעליגיעזען חדר ד. ה. למודי קודש מומלמודי חול.
2) די שולע ערלעדיגט פאר די עלטערן דאס איבערטראגען די קינדער פון אנ-דערע שולען, ווי אויך אלע פארמאליטעטען לגבי דער שול-מאכט (וויזע און אנדערע ווזואמגימס).
די קאנצעלאריע פון דער שולע אויף פאמארסקא 20 איז טעטיג פון 5 ביז 8 אוו.
" " " " " נאדלודקא 8 " 12 , 2 נ״מ

שייטלען
מיט פאריזער שרינדען
ווי אויך פערטיגע שייטלען
ווערען ערשטקלאסיג און רעיעל אויסגעארבייט
צו ביליגע פרייזען
ביי קערש, סקווערבאווא 15
לינקע אפיצינע, 1-שטער שטאק.

די 7-קלאסיגע שולע פון
יצחק גאלדבערג
(Al. I Maja 16 פאס.-שוליץ)
איז איבערגעצויגען אין הויז Nr. 23
פון דער זעלביגער גאס.
מיט איינשרייבונגען פון נייע תלמידים זיך
צו מעלדען פארלויפיג אין דער שול-קאנצלאריע
פאסאזש-שוליץ 16.
6578

Dr. med. G. GERSZTAJN
ספעציאל-ארצט פאר אויגען-קראנקהייט
צוריקגעקעהרט
טראגוטא 12, טעל. 175-10.
נעהמט אן פון 11—1 און פון 7—8 אוו. 1754

Dr. med. **REICHER**
פאלודניאווא 28, טעל. 20193
ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג
נעהמט אן פון 8—11 פריה און פון 5—8 אווענד.
זונטאג און יום-טובים פון 9—1 בײטאג.

Dr. Med.
M. Wajnberg
ספעציאל ארצט פאר נערוועו-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט.
ZEROMSKIEGO 25 (פאנסקא)
טעל. 172-20
נעהמט אן נאכמיטאג. פון 5 ביז 7

Dr. med.
Haltrecht
ספעצ.-ארצט פאר הויט און געשלעכטס-קראנקה.,
נעהמט אן פון 8—11 פריה, פון 1— 3 נאכמיטאג און פון 6 ביז 9 אווענד.
זונטאג פון 9 ביז 12 בײטאג.
פיעטריקאווער 10
טעל. 245-21.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פרייזען.

אנ׳ארט צו שלאפען
פאר 2 אנשטענדיגע יונ-געלייט, איז אפצוגעבען.
צו ערפאהרען
פיעטריקאווער 33,
אין 2-טען הויף, פארטער

יעדער איינציגער
האט זיך אי-בערצייגט,
אז פאר
מעבעל
דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען אז״וו
צאהלט די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאן שענקעוויטש 23
טעלעפאן 191-00.
ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

Dr. Z. Rakowski
פאר אויערען-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקהייטען
9 קאנסטאנטינער 9 טעלעפאן 127-81
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10 — 11 און פון 5—8.

Dr. med.
Szymon Grinberg
קינדער און אינערליכע קראנקהייטען
POŁUDNIOWA 20, tel. 168-38
נעהמט אן טעגליך פון 12—1 און פון 4—6 אווענד

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה.
און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער.
קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערוועו-קראנקהייטען.
קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט ראסמעטיק.
—— טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. ——
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ.
נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. —
וויזיט 3 זל.

לעטשניצע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
רענטגען-אינסטיטוט
און ערצליך-דענטיסטישער קאבינעט
זגערזשער 17, טעל. 116-33
ד״ר גאלדשטיין-פאלאק אויגען-קראנקה. פון 1—2
ד״ר וויינבערג אינערן, הערץ און לונגען פון 1—2 און פון 6—7
ד״ר יוסטמאן נערוועו-קראנקה. פון 12—2
ד״ר סטופעל רענטגען פון 12—2 און 4—6
ד״ר פאפיערני פרויען- און געבורטס-הילף פון 11½—1
ד״ר מאנטאר כירורגישע קראנקה. פון 5—6
ד״ר ראקאווסקי נאז, האלז און אויערען-קר. פון 10—11, 2—3 און פון 6—7
ד״ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען פון 11—12 און פון 4—5
ד״ר רוזשאנער הויט- און געשלעכטס-קר. פון 1—2
נ. ראזעס צאהן - ארצט פון 9—1
א. גראדזענטשיק צאהן-ארצט פון 3—7

צאהן-פונדרהיילונג, בעלמבעונגען, קאראנען, מאסטען א.א.וו. ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען א רענטגען-אינסטיטוט. — היילונג פון הויט-קראנקהייט פון קאפ (פארך) מיט רענטגען-שטראלען, פאר בעשטראלונג און דורכלייכטונג, קווארץ-לאמפען, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע
אלע מעגליכע אנאליזען.
אימפונגען נעגען שארלאך (שקארלאטין).
די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.
וויזיטען איז שטאט.

קליינע אנאנסען
פרייז פון אנ׳אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זל.

א סאלידער און טיכטיגער יונגע צו רופען קונים ווערט געזוכט אין שוך-געשעפט ביי גאלאס נאוואמיעיסקא 20 פראנט 1. שטאק. 6772

לאקאלען

אבצוגעבען פון זאפארט א גרויסען קעלער פון 3 אפטיילונגען ספעציעל געאייגנעט פאר קוילען און האלץ, ווי אויך פאר אנ׳אנדערע אונטערנעהמונ-גען. צו ערפאהרען נאוואמיעסקא 21 אין קויהלען סקלאד.

לאזשי קאנען בעקומען 2 אנשטענדיגע יונגע-לייט, אדער 2 פריילינס, צו ערפאהרען פאמארסקא 14, וו. 6, פראנט 2. שטאק.

איבערצוגעבען פון זאפארט א שטוב מיט א קוך ביי הערשקאוויטש, ליפאווא 31 צו טרעפען פון 9—10 אווענד. 6771

פערשידענעס

אלט-מאדיש אבער מאסיוו און שעהן מעבעל: 2 שענק, 2 בעטען מיט מאטראצען, 2 נאכט-טיש-לעך, א וואש-טיש און א שפיגעל איז ביליג צו פערקויפען, ביי ראזענבערג, לוזיא 15.

עס איז נויטיג

א קוואליפיצירטער שטריקער-ארבייטער צו א „בע - יאט" מאשין. צו ערפאהרען ביי פרידמאן וווסכאדניע 43.

ס׳ווערט געזוכט א לעהרער פויליש צו לערנען מיט 3 יונגלעך, צו ערפאהרען יערוזאלימסקא 4 ביי העבער. 6770

עס ווערט געזוכט זאפארט א קוואליפיצירטער שוסטער-געזעלען, קאנסטאנטינער גאס 39.

2 אונטער-מאשינערס צו מענער-מאגאזין אר-בייט פון זאפארט געזוכט ביי נאסענאוויטש, לא-געווניצקע 33. 6769

קוואליפיצירטע שטיק-ארבייטער צו דאמען-מאנ-גאזין קענען זיך מעלדען ביי ז. קויפמאן גדאנ-סקא 64.

א האנט נייהער צו דאמען בעשטעלט קען זיך מעלדען ביים מענער שניידער באריצקי זאוואדזקא 10

א יונגעל פון אנשטענדיגע עלטערן קען זיך מעלדען אין אדמיניסטראציע פון „נײעם פאלקסבלאט

עס ווערט געזוכט א לערן-יונגעל אין קירש-נער ווערקשטעל מ. סאמבער, נארוטאוויטשא 7.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.